

Helsinki

Kohti tasa-arvoisempaa kulttuuri-Helsinkiä

Helsingin malli – väliraportti

Kohti tasa-arvoisempaa kulttuuri-Helsinkiä

Toimittaja: Sara Kuusi
Kirjoittajat: Sara Kuusi, Petteri Räisänen ja Ari Tolvanen
Kartat: Petteri Räisänen
Tiedustelut: sara.kuusi@hel.fi
Julkaisija: Helsingin kulttuurikeskus
Ulkoasu ja taitto: kulttuuri.graafikot@hel.fi
Kansi: Urbaniluonto-hanke Kannelmäessä
Painopaikka: Kopio Niini Oy

Painettu: ISBN 978-952-331-288-3
Sähköinen: ISBN 978-952-331-289-0

Sisällysluettelo

1. Helsingin malli – kohti tasa-arvoisempaa kulttuuri-Helsinkiä	7	3. Kaupungin eri hallintokunnat mukana Helsingin mallin toiminnoissa	40
Johdanto	7	HAM Helsingin kaupungin taidemuseo	40
Helsingin malli – aikahorisontti	8	Nuorisoasiainkeskus	41
Osallisuutta ja kumppanuutta	9	Kaupunkisuunnitteluvirasto	42
2. Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan tukemat hankkeet	13	4. Kansainvälinen vertailu	43
Yleiskuvaus	13	Lyon – Kulttuurityön sopimus	43
Jakomäki	14	Arts Council England – Creative people and places ohjelma	46
Helsingin Kaupunginteatteri – Pääroolissa Jakomäki	14	5. Tiedontuotanto ja vaikuttavuusarviointi	47
Pohjois-Helsingin Bändikoulu – Jakis musikaali	15	6. Katse tulevaisuuteen	57
Terveiset Jakomäen kirjastosta	15		
Kaarela	16		
Baltic Circle festivaali – Carnaval	16		
Zodiak – Uuden tanssin keskus – Minun nimeni on	19		
Helsingin Taiteilijaseura – Taidekehä	20		
Terveiset Kannelmäki-liikkeeltä	22		
Kanneltalon puheenvuoro	23		
Maunula	25		
Suomen Kansallisteatteri – Maunulan maisemat	25		
Mediataideyhdistys m-cult – Yhteisöllisen mediataiteen residenssit	26		
Terveiset Maunula-Seuralta	26		
Vuosaari	30		
KOM-teatteri – Ääni –viestejä Vuosaaresta	32		
Klockriketeatern – Kätketty Vuosaari	32		
Suomen valokuvataiteen museo – Vuosaari – toisin sanoen	33		
Terveiset Vuosaari-Seuralta	33		
Vuotalon puheenvuoro	34		
Muut	36		
Teatterimuseo & Maria Baric Company – Kohtaamisia	36		
Tanssiteatteri Hurjaruuth – Sirkus saapuu kaupunkiin	38		

*Liikkeestä valokuviksi
Suomen valokuvataiteen museo
Kuva: Oona Välke*

Helsingin malli – kohti tasa-arvoisempaa kulttuuri-Helsinkiä

Johdanto

Helsingin kulttuuritarjonta on rikas ja monipuolinen. Lukuisat selvitykset osoittavat kuitenkin, että Helsingin eri alueiden asukkaat ovat varsin eriarvoisessa asemassa kulttuuritarjonnan suhteen omilla asuinalueillaan. Lähes kaikki taidelaitokset sijaitsevat kaupungin keskustassa kuten myös taideryhmien esiintymistilat sekä lukuisten festivaalien ja kulttuuritapahtumien tapahtumapaikoista. Mitä kauemmaksi Helsingin keskustasta mennään, sitä rajatummat ovat kaupunkilaisten mahdollisuudet nauttia taiteesta ja kulttuurista asuinpaikkansa lähetyillä.

Vaikka Helsingissä on monipuoliset julkisen liikenteen yhteydet kaupungin keskustaan, niin kaikilla ei välttämättä ole samanlaisia mahdollisuuksia liikkua taiteen ja kulttuuriin pariin. Lisäksi etäisyyden kasvaessa, kasvaa kulttuurin pariin matkustamiseen käytettävä aika, mikä voi osaltaan nostaa kynnyksestä osallistua keskustassa järjestettäviin kulttuuritapahtumiin ja -tapahtumiin.

Helsingin kulttuurikeskus käynnisti vuonna 2014 osallistavan alueellisen kulttuurityön mallin pilotoimisen. Kulttuurikeskus haluaa tarjota kulttuuria koko Helsinkiin, kaikille helsinkiläisille ja ulottaa kulttuuri osaksi asukkaiden arkea.

Helsingin malli pyrkii takaamaan kaikkien helsinkiläisten kulttuuristen oikeuksien toteutumisen. Malli tasapainottaa kulttuuripalveluiden saatavuutta ja lisää palvelujen saavutettavuutta monenlaisille yleisöille. Malli rohkaisee julkista tukea nauttivat kulttuurilaitokset ja taiteilijaryhmät panostamaan niihin kaupunginosiin ja sosiaaliryhmiin, jotka ovat jääneet kulttuuripalveluiden katveeseen. Kyseessä on taidetoimijoiden ja asukkaiden yhteistä kulttuuritoimintaa, jonka myötä asukkaita ja yhteisöjä kannustetaan kokijoina tekijöiksi osallistumaan taiteen ja kulttuurin tekemiseen. Samalla taideorganisaatiot tavoittavat uusia yleisöjä ja voivat kehittää toimintamallejaan.

Taiteen ja kulttuurin rooli asuinalueiden ja lähiympäristöjen kehittämisessä on kiistanalainen. Helsingin mallin tavoitteena on taiteen keinoin vahvistaa kaupunginosien yhteisöllisyyttä, viihtyvyyttä ja myönteistä profiloitumista. Asukkaiden osallistuminen ja yhdessä tekeminen on keino muuttaa asuinalueiden kehityssuuntaa. Vaikka kulttuuri ei ole kaiken kattava vastaus monimuotoisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, uskomme, että taide voi toimia välineenä lisätä asukkaiden yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä sekä rakentaa alueille positiivista identiteettiä. Parhaimmillaan se voi antaa äänen niille, joiden näkökulma jää yhteiskunnassa muuten huomiotta.

Taidelaitosten ja yhteisöjen hankkeiden lisäksi, kulttuurikeskuksen aluetalot tuovat taideälyä lähelle asukkaita omilla alueillaan. Alueellista kulttuuritarjontaa rikastuttavat myös erilaiset kaupunginosatapahtumat.

Helsingin mallin pilotointivaiheessa on mukana neljä erilaisista syistä kiinnostavaa ja toisistaan poikkeavaa aluetta: Kaarela, Maunula, Jakomäki ja Vuosaari. Niiden tulevaisuudennäkymät osana Helsinkiä ovat erilaiset: alueellisten toimijoiden aktiivisuus sekä sosiaalinen rakenne ovat keskenään riittävän erilaiset, jotta tarkastelun perusteella voidaan

*Liikkeestä valokuviksi
Suomen valokuvataiteen museo
Kuva: Vesta Kulomaa*

arvioida hankkeiden vaikuttavuutta ennen hankkeiden käynnistymistä, niiden aikana ja niiden jälkeen.

Helsingin kaupunki on sitoutunut vahvasti avoimemman ja osallistavamman kaupungin kehittämiseen; kaupungin strategiaohjelman yksi kehittämisteemoista on ollut demokratian ja osallisuuden vahvistuminen. Helsingin kulttuuripolitiikan tavoitteisiin kuuluvat kaupunkilaisten elämänlaadun parantaminen, yhteisöllisyyden ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymiskehityksen ehkäisy ja monimuotoisen kaupungin kehitys. Helsingin mallin kehittäminen on mahdollistanut uusien toimintatapojen, työkalujen ja kumppanuuksien luomisen, joiden avulla näihin tavoitteisiin on osaltaan pyritty vastaamaan.

Tässä väliraportissa kuvataan Helsingin mallin kehittämisen monipuolisia toimintoja; pilotointivuosien 2014-16 taustoja, kumppanuuksia sekä alueilla toteutettujen taidehankkeiden tavoitteita ja sisältöjä.

Helsingin malli – aikahorisontti

Kulttuurikeskuksessa on oltu tietoisia muiden Euroopan kaupunkien kulttuurityön tavoista pitkään. Kymmenisen vuotta sitten nousi esiin erityisesti Lyonin kaupungin tapa sitouttaa julkista tukea saavia taideyhteisöjä segregaaation torjuntaan ja taidelaitosten yleisöpohjien laajentamiseen. Vuonna 2011 kulttuurikeskuksen suunnittelijat kävivät paikan päällä tutustumassa Lyoniin. Matkasta syntyi raportti ja Vieraskynäkirjoitus Helsingin Sanomiin. Raporttia levitettiin tehokkaasti sidosryhmille. Seuraavassa delegaatiossa vuoden päästä matkasi Lyoniin myös kulttuuri- ja kirjastolautakunnan puheenjohtaja. Hänkin innostui näkemästään ja lautakunta hyväksyi mallin kehittelyn myös Helsingissä.

Avustusten alueellista kohdentumista ryhdyttiin selvittämään data-aineistojen pohjalta ja todettiin muutosten tarpeellisuus. Virastossa nostettiin keskeisesti esille kulttuuristen oikeuksien käsite pitkän tauon jälkeen. Arvopohjan muutos on alkanut näkyä laajemminkin esimerkiksi avustusperiaatteissa, joissa saavutettavuus on otettu yhdeksi läpileikkaavaksi kriteeriksi. Parhailaan koko avustusjärjestelmää ollaan uudistamassa muutoksen ja osallisuuden hengessä. Helsingin malli on sulautumassa osaksi kulttuuritoimen rakenteita.

Muutos on edellyttänyt siihen suopeasti suhtautuvia ja tarpeeksi vaikutusvaltaisessa asemassa olevia päättäjiä ja virkamiehiä. Uudistusten tarve on myös voitava todentaa. Kirjalinen kuvaus ja tietopohjaan perustuva taustaselvitys on tehokkaampaa kuin hyväkään puhe.

Helsingin mallin valmistelu- ja taustatyöhön kuului selvitysten ja tiedontuotannon lisäksi vahva viestinnällinen panostus. Kulttuurikeskuksen työntekijät jalkautuivat vuoden 2015 aikana kohdekaupunginosien verkostoihin valmistelemaan taidelaitosten ja yhteisöjen jalkautumista ja luomaan yhteyksiä hankeosapuolten välille. Erityisen hyvin taidetoimijoiden ja paikallisten tahojen yhteissuunnittelu käynnistyi Jakomäessä jo hakuprosessin aikana syksyllä 2015, aluetiimin rinnalle rakentui Jakomäen Taidetoimijat – ryhmä. Jakomäessä ryhmäytyminen on ollut helppoa. Kaupunginosa on pienehkö. Asukastoiminta ei alueella ole kovinkaan vahvaa mutta sitä on korvannut sitäkin tiiviimpi viranomaisyhteistyö.

Suurissa kaupunginosissa kuten Vuosaaressa ja Kaarelassa verkostoituminen on ollut työläämpää. Alueilla ei ole kaiken kattavaa yleisverkostoa kuten esimerkiksi vastaavan kohteissa Mellunkylässä. Kansallisteatteri toteutti siellä yhteisöllisten kehittämisavustusten tuella kolmivuotisen hankkeen (2014–16). Vetoa ja Voimaa -verkoston kautta teatterin kytkäytyminen alueeseen kävi vaivattomasti.

Kaarelassa ja Vuosaaressa järjestettiin vuonna 2015 tapaamisia, joissa taideyhteisöillä ja aluetoimijoilla oli mahdollisuus tavata toisiaan. Näitä tilaisuuksia ei kuitenkaan hyödynnetty kunnolla. Osasyynä oli varmaankin paikallisverkostojen hajanaisuus mutta myös se, että osapuolet eivät tunnistanee tapaamisten hyötyjä. Maunulassa erilaisia kohtaamisia on järjestetty perinteisissä aluefoorumeissa. Kaarelassa alustana on ollut Lähiöprojektin länsiradan asemanseutuja yhdistävä verkosto.

Osallisuutta ja kumppanuutta

Helsingin mallissa osallisuus toteutuu yksilöiden aktiivisuuden (tai aktivoinnin) ja erilaisten alueellisten kumppanuuksien kautta. Tavallisesti osallisuudella tarkoitetaan kansalaisten osallistumista kuntien päätöksentekoon ja palveluiden kehittämiseen. Toimintamuotoja ovat muun muassa osallistava budjetointi, raadit, kuulemiset ja erilaiset palvelumuotoilun menetelmät. Vastuu ja omistajuus näissä malleissa on hallinnolla, joka pääsääntöisesti määrittelee myös agendan, rakentaa puitteet ja vastaa resursseista. Hallinnon ja asukkaan suhde on yleensä hierarkkinen. Osallisuudella ei tavoitella varsinaisesti yhteisten resurssien lisäämistä vaan tyydyttään päättämään jo olemassa olevien voimavarojen kohdentamisesta ja aikaansaamaan osallisuuden tunteita.

Yksilötasolla asukas on Helsingin mallissa kulttuuriprojektien kohde, osallistuja. Tässä mielessä asetelma on vielä hyvin perinteinen. Halutaanhan tavoitteissa muutosta yksilöiden ja kulttuurin suhteeseen. Asukkaat ovat kuitenkin mukana myös yhteisöidensä kautta, projektien ympärille kehkeytyvän arvooverkon osapuolina ja kumppaneina. Helsingin mallissa on kahden sijasta kolme pääosapuolta: kulttuurikeskus, taidelaitokset ja alueelliset toimijat (asukasyhteisöt, julkiset ja yksityiset palvelutuottajat, yhdistykset ym.). Osallisuus on tavanomaista laajempaa.

Kumppanuudet eivät synny itsestään tai hyvästä tahdosta. On ymmärrettävä, että eri toimijoilla on omat roolit ja intressit. Myös resurssit ovat erilaiset. Kulttuurikeskus koordinoi ja myöntää avustuksia, taidelaitokset ovat taas projektien tuottajia. Asukasyhteisöt tuovat hankkeisiin aluenäkökulman ja auttavat muotoilemaan niistä paikallisesti sopivia. Näin asukkaiden osallistumiskynnys myös madaltuu. Asukasyhteisöjen lisäpanokset liittyvät kontakteihin, paikallisviestintään, tapahtumiin ja joskus myös tiloihin.

Kulttuurikeskuksen intressit ovat kulttuuripoliittisia; taidelaitosten taas usein yleistyöhön, toiminnan legitimeettiin ja taiteelliseen toteutukseen liittyviä. Asukasyhteisöt tavoittelevat tavallisesti kohennusta kaupungin osaan ja asukkaiden viihtyvyyteen. Palvelutuottajilla intressit hajaantuvat toimintojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Yhteistyö perustuu hyötyjen tunnistamiseen ja resurssien vaihdantaan. Se ei ole aina eikä varsinkaan alussa helppoa. Tämä edellyttää keskinäistä dialogia. Siksi jalkautujien kytkäytyminen kohdekaupunginosaan ja sen verkostoihin on ensiarvoista projektien onnistumiselle.

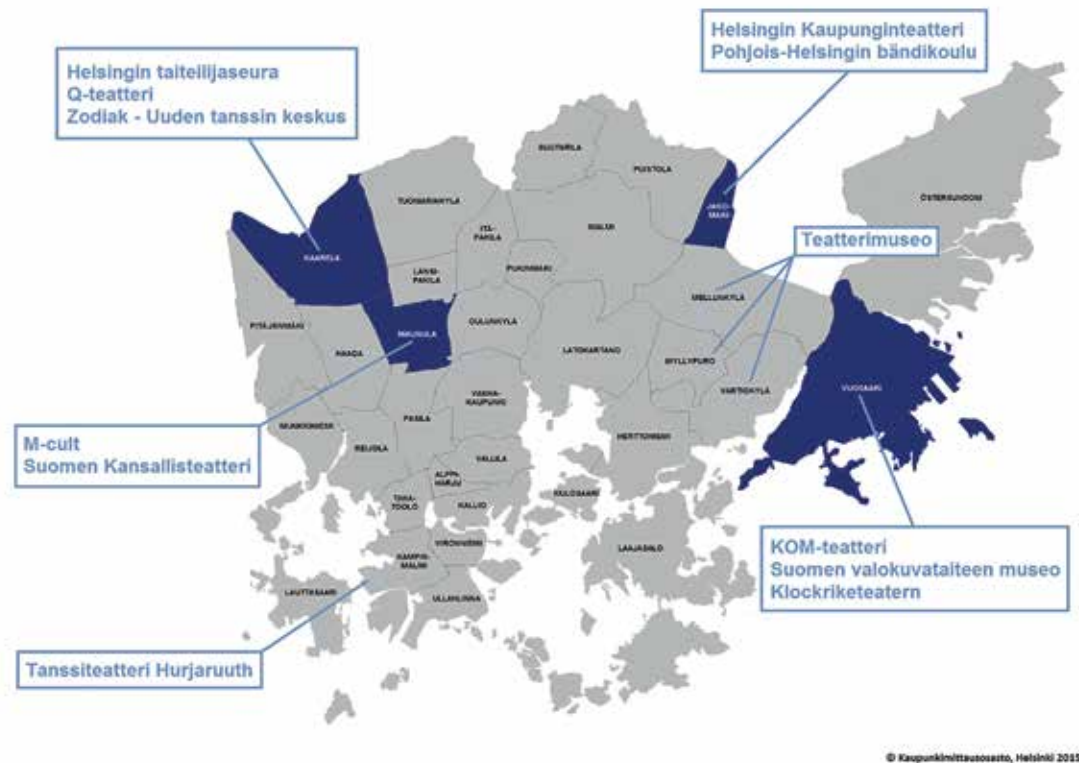
Helsingin mallin hypoteesissa yksilö- ja aluevaikutukset kulkevat rinnakkain. Pääpaino on yksilöiden kulttuurisen aktiviteetin kohottamisessa. Kulttuurin kautta on helppo aktivoitua muutenkin ja tutustua naapureihin, verkostoitua. Sosiaalisen pääoman kasvulle löytyy näin uusia mahdollisuuksia. Ainakin erilaiset kohtaamiset ovat lisääntyneet hankkeiden myötä. Parissa vuodessa ei saavuteta vielä merkittäviä pysyviä yksilö- tai aluevaikutuksia. Hankkeet ovat kuitenkin pitkäkestoisia jatkuen vuoden 2018 loppuun saakka ja niiden lopullinen vaikuttavuus todentunee vasta vuosien päästä.

KUMPPANUUDET / VAIHDANTA

Tutustu piirtäen
Helsingin Taitelijaseura

Kulttuuri- ja kirjasto- lautakunnan tukemat hankkeet

Yleiskuvaus

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta tukee Helsingin mallin mukaisia hankkeita avustusrahoihin. Jaettavissa oleva määräraha vuosille 2016-2018 on 376 450 euroa vuosittain. Helsingin mallin erillismäärärahan haku sulkeutui Helsinki-päivänä 12.6.2015. Hakemuksia vastaanotettiin määräjän puitteissa 46 kpl. Kahdelletoista kulttuurilaitokselle ja yhteisölle myönnettiin avustusta alueellisten osallistavien hankkeiden toteuttamiseen. Hankkeet ovat lähtökohtaisesti kolmivuotisia.

Helsingin mallin avustushaku oli prosessinomainen, sen aikana järjestettiin viisi avointa hankeklinaa taide- ja kulttuuritoimijoille. Sen lisäksi järjestettiin kahdenkeskisiä tapaamisia halukkaiden toimijoiden kanssa. Dialogi hankkeita toteuttavien taidelaitosten ja yhteisöjen sekä kulttuurikeskuksen välillä jatkuu tiiviinä nyt hankkeiden aikana.

Kolmivuotiset hankkeet ovat nyt toimintakauden puolivälissä. Välikauden arvio on erittäin myönteinen. Joissain tapauksissa alueellinen jalkautuminen on vienyt enemmän aikaa, mutta lopulta kaikki hanketoimijat ovat löytäneet alueellisia yhteistyökumppaneita ja saaneet vahvistettua tavoitteitaan.

Taidelaitosten ja yhteisöjen keskeiset haasteet ovat liittyneet osallistujien tavoittamiseen ja alueelliseen viestintään. Asukkaiden sitouttaminen pidempiaikaiseen työskentelyyn on myös osittain ollut vaikeaa. Haasteena on koettu erityisesti kulttuurisesti syrjäytyneiden mukaan saaminen hankkeisiin. Projekteihin osallistujat tahtovat olla useimmiten jo ennestään aktiiveja. Alkuvaiheessa on kuitenkin järkevää rakentaa uusia käytäntöjä ilman että osallistujien taustoihin kiinnitetään liikaa huomiota.

Taloudellisten ja toiminnallisten resurssien rajallisuus sekä niiden suhteuttaminen kunianhimoiseen toimintaan on myös herättänyt huolia. Hankkeita toteutetaan projektirahoituksella ja usein määräaikaisesti palkatulla työvoimalla. Sopivien tilojen puute alueilla on myös selkeä haaste, asukkaiden sitouttaminen vaatii säännöllistä läsnäoloa asukkaiden omassa arjessa.

Taidelaitokset ovat kokeneet, että hankkeet ovat mahdollistaneet uudenlaisten työtapojen ja yhteistyömuotojen kokeilemisen. Hanketoimijoiden välille on syntynyt uusia verkostoja ja yhteinen tekeminen on koettu mielekkääksi. Toimintatapojen vakiinnuttaminen osaksi taidelaitoksen ydintoimintaa vaatii aikaa ja johtoportaan sitoutumista. Onkin ensisijaisen tärkeää, että hankkeet nähdään pitkäjänteisen toiminnan kehittämisenä eikä pistomaisena projektityönä.

Jakomäki

Taidetoimintaa Jakomäessä ovat toteuttaneet tiiviissä yhteistyössä: Helsingin Kaupunginteatteri, Pohjois-Helsingin Bändikoulu, Helsingin taidemuseo (HAM) ja kulttuuriyhdistys Lila ry. Toimintaa mahdollistamassa ovat olleet mm. Jakomäen kirjasto, Jakomäen nuorisotalo, Pienperheyhdistys – Perhepaikka Punahilkka, Koillis Seura, Vuorensyrjän palvelutalo, Operaatio Pulssi, Malmitalo, Jakomäen leikkipuisto, Malmin seurakunta sekä alueen koulut ja päiväkodit.

Jakomäen alueen taidetoimijat, -ryhmät ja käynnissä olevat kulttuuritoiminnot esitetyvät toukokuussa Malmitalolla Jakis goes Malmi -asukastapahtumassa. Yhteistyötä jatketaan myös Jakomäen asukkaita esittelevien Humans of Jakomäki -videopotrettejen parissa keväällä ja syksyllä 2017. Syyskuussa ensi-iltansa saa Korttelidraama -esitys, joka tuo jakomäkeläisten tarinat ja muistot kiertävän teatteriesityksen muodossa esille osana Jakomäki 50v juhlatilaisuuksia ja Lähiöfestivaalia.

Korttelidraama-konseptilla toteutettava esitys pohjustaa vuonna 2018 esitettävää Jakis-musikaalia. Pääroolissa Jakomäki -projektissa kaikki mukana olleet ryhmät sekä muut osallistujat yhdistyvät (lapset, aikuiset, eläkeläiset) ja Jakomäki-musikaalin toteutus alkaa loppuvuodesta 2017 yhdessä kaikkien yhteistyökumppaneiden kanssa. Jakomäkeläiset kirjoittavat itse musikaalin, säveltävät sen musiikin, esittävät sen, valmistavat lavan, puvut ja lavasteet, toimivat tuotantoassistentteina ja huolehtivat cateringistä ja osin viestinnästä ja tuotannosta. Tuotannosta kokonaisuudessaan vastaavat Pohjois-Helsingin Bändikoulu ja Helsingin Kaupunginteatteri.

Helsingin Kaupunginteatteri – Pääroolissa Jakomäki

Pääroolissa Jakomäki -projektissa tutustutaan eri-ikäisiin ja -taustaisiin jakomäkeläisiin ja tarjotaan erilaisia osallistumisen muotoja teatterityöskentelyyn. Tavoitteena on alueen kulttuuritarjonnan kehittäminen ja jatkuvuuden turvaaminen yhdessä asukkaiden kanssa. Hankkeen toiminta on avointa kaikille Jakomäen ja lähialueiden ihmisille ja uusia ryhmäläisiä otetaan pitkin matkaa toimintoihin mukaan. Tavoitteena on tarjota erilaisia osallistumisen muotoja teatterityöskentelyyn, säännöllisemmin kokoontuvista ryhmistä kertaluontoisiin työpajoihin. Projekti muuttuu ja elää alueen asukkaiden tarpeiden ja sieltä nousevien uusien kehitysideoiden myötä.

Helsingin Kaupunginteatteri on toteuttanut erilaisia työpajoja alueen päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotaloilla, sekä paikallisen asuintalon eläkeläisryhmän ja Jakomäen kirkon Kasvu-ryhmän kanssa. Teatteri on myös osallistunut alueen tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä järjestänyt kertaluontoisia kokoontumisia ja erilaisia esityskokouksia.

Aikuisille suunnattu teatteriryhmä ”Hilkat ja Hukat” on perustettu Jakomäkeen. Viikoittain kokoontuva, suuren suosion saanut ryhmä esiintyy muun muassa Korttelidraamassa ja Jakis-musikaalissa. Jakomäen koululaisille suunnattu Studio Jakis -kerho jatkaa kokoon-tumisiaan keskittyen niin ikään omien musiikki- ja teatteriproduktioiden valmistamiseen. Keväällä 2016 jakomäkeläisille päiväkodeille toteutettiin sadutus- ja sävellystyöpajoja, joista kertyneestä materiaalista koottiin Hui! Sähkökatkos! -teatteriesitys, jota esitettiin Malmitalolla ja Jakomäen nuorisotalolla. Kaupunginteatterin kiertävä lastenteatteriesitys Jänis ja Vanki koulunpenkillä vieraili Jakomäen alakoulun 1.-2.-luokissa ja kahdeksan ala-koulun luokkaa osallistui Shrek -musikaalin lavasteauringonkukkien tekoon keväällä 2016. Jakomäkeläisiä ryhmiä on myös kutsuttu Helsingin Kaupunginteatteriin mm. koyleisöksi valmistumassa oleviin esityksiin.

Pohjois-Helsingin Bändikoulu – Jakis-musikaali

Jakis-musikaali hankkeen tarkoituksena on jakomäkeläisten osallisuuden ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen asukkaiden toteuttaman musikaaliprojektin kautta. Hankkeen aikana on tutustuttu Jakomäen alueeseen ja sen asukkaisiin sekä rakennettu yhteistyö-verkostoa, johon kuuluu paikallisia toimijoita ja asukkaita. Hankkeen muusikot ovat jalkautuneet ja tehneet ulostuloja mm. kirjastossa, peruskoululla, nuorisotalolla, seurakunnassa, paikallispubissa, asukastiloissa, ostoskeskuksessa, palvelutalolla, jne.

Vuoden 2017 aikana jatketaan hyväksi havaittuja toimintoja ja pohjustetaan musikaali-produktion syntymistä. Ala-astelaisille suunnattu musiikkia ja draamaa sisältävä ’Studio Jakis’ -kerho jatkaa viikoittaista toimintaansa vuoden 2017 ajan. Vuoden aikana kehitetään houseband -konseptia Koillis-Helsingin alueella ja osallistutaan alueella järjestettäviin työpajoihin ja tapahtumiin kuten Joulumaa, aikuisten kasvuryhmä, pihajuhlat, jne.

Terveiset Jakomäen kirjastosta

”Jakomäki on voimakkaassa kehitysvaiheessa, koska kaikki vuokra-asunnot on korjattu ja ostaria kehitetään voimakkaasti sekä Alppikylää rakennetaan Jakomäen kylkeen. Kulttuurilaitosten jalkautuminen alueelle osallistavaa yleisötyötä tekemään on mielestäni kuitenkin vieläkin tärkeämpää, koska nimenomaan hengen ravintoa ja kulttuuria on alueelta puuttunut. Osa asukkaista on joko vähävaraisia, syrjäytymisvaarassa ja näköalattomia tai tuoreita maahanmuuttajia, joilla ei vielä ole tapana matkustaa lapsineen kulttuurin perässä keskustaan tai kulttuuritaloille. Helsingissä kulttuuritapahtumat ovat olleet aiemmin liikaa sidoksissa seiniin eli kulttuuritaloihin, ja tätä asiaa Kulttuurikeskus korjaa Helsingin mallilla nyt ansiokkaasti.

Väitän, että Jakomäessä on ollut tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja myös monenlaista yhteisöllisyyttä vaikkapa eläkeläisten keskuudessa, mutta Helsingin malli hölskyttää nyt kuvioita uusiksi ja törmäyttää erilaisia ryhmiä keskenään. Esim. teatteriryhmä Hilkkojen ja Hukkien kaltaista toimintaa tänne olisi tuskin spontaanisti syntynyt, mutta se saattaa hyvinkin jatkua Helsingin mallin jälkekin.

Alueen myönteistä profiloitumista tämä hanke edistää aivan varmasti, kunhan esim. Helsingin Sanomien stereotyyppinen tapa käsitellä Jakomäen kaltaisia lähiöitä kehittyisi hieman monipuolisemmaksi.

Lähiön kylämäisyys ja pienuus on ollut etu toimijoille, koska täällä ei ole liikaa kilpailevia aktiviteetteja. Mallin vahvuutena on ollut jo toimiviin verkostoihin (kuten Jakistiimiin) nojautuminen. Haasteena tulee ehkä olemaan vain se jatkuuko aktiivinen pöhinä Jakomäessä toimijoiden poistuessa täältä – toivottavasti!

Jakomäkeen valitut taidelaitokset ovat olleet aivan mainioita yhteistyökumppaneita – keskenään hyvin yhteen toimivia, taitavia, aikaansaavia ja järjestelmällisiä. Me kunnan toimijat olemme olleet vahvasti saamapuolella, mutta olemme toki tarjonneet tilojamme käyttöön ja esitelleet toimijat verkostoillemme sekä antaneet markkinointiapua tapahtumille jne. Yhteistyö näissä asioissa on tärkeää, koska muuten taidelaitosten alueelle verkottumiseen menisi liikaa aikaa eivätkä he pääsisi niin tehokkaaseen työhönsä aloitukseen kuin Jakomäessä tehtiin. Helsingin malli on toiminut täällä suorastaan ällistyttävän hyvin!”

– Leena Sallas, kirjastonjohtaja, Jakomäen kirjasto

Kaarela

Baltic Circle -festivaali – Carnival

Baltic Circle -festivaali on kutsunut Kaarelan alueelle työskentelemään taiteilija, koreografi Maija Hirvasen ja hänen työparikseen tuottaja Salla Kurrosen. Baltic Circlen hankkeen ytimessä onkin Hirvasen keväinen Carnival -tapahtuma ja siihen valmistautumisen prosessi. Kaarelan asukkaat ovat tervetulleita työpajoihin, joiden kautta valmistaudutaan yhteiseen katutempaukseen 20.5.2017. Projekti on tarkoitettu kaiken ikäisille ja taustaisille osallistujille; projektissa löytyy paikka monenlaisen tekemiseen.

Carnavalin keskeinen elementti on pakettiauto, jolle on luotu visuaalisuus ja rakennettu äänentoistojärjestelmä. Auton rooli Carnival -tapahtumassa on keskuspuolella toimiminen; äänentoistoinen ja värikkäine asuineen se toimii karnevalin omana ”liikkuvana näyttämönä”, jonka ympärille asukkaiden yhteinen esitys muodostuu. Katutempaus lähtee Kannelmäen Sitratorilta. Karnevaalikulkeeseen voi osallistua paitsi työpajojen kautta koko prosessiin mukaan tulella, myös paikan päällä spontaanisti kävelemällä Carnival -kulkueen mukana haluamansa ajan verran.

Carnaval tuo rakennettuja taide-esityksiä pienen, liikkuvan esitystilansa kautta erilaisiin paikkoihin, ja luo esityksille raamin joka muuttuu kaiken aikaa, suhteessa ympäristöönsä. Tilanteet luodaan sosiaalisen koreografian keinoin: rakennetut, esitykselliset keskustelu-rakenteet, vinksahtaneet juhlat, tanssiminen kulkueessa jne. Itsestään selviltä tuntuvien arkisten elementtien uudelleen katseleminen ja kyseenalaistaminen taiteellisin keinoin ovat keskeinen osa hankkeen tarkoitusta. Kesällä ja syksyllä tehdään myös pistovierailuja Kaarelassa ja sen ulkopuolella.

Carnavalin yhteistyökumppaneina Kaarelan alueella ovat Kulttuurisen Nuorisotyön yksikkö Värkkäämö, Kanneltalo ja Operaatio Pulssi.

Tutustu piirtäen
Helsingin Taiteilijaseura

Zodiak: Minun nimeni on
CLUB 121216 Sari Palmgren Kanneltalo
Kuva: Jouni Ihalainen

Zodiak – Uuden tanssin keskus – Minun nimeni on

Minun nimeni on –projektin (MNO) tavoitteena on luoda Kaarelan alueelle monipuolista taidetoimintaa, yhteisöllistä kaupunkikulttuuria ja helposti lähestyttäviä mahdollisuuksia osallistua taiteen tekemiseen sekä lyhyempikestoisesti että pitkäkestoiseen taiteelliseen prosessiin sitoutuen. MNO toimii eri-ikäisten Kaarelan alueen asukkaiden kanssa painopisteessään liike ja tanssi, mutta työskentelyssä hyödynnetään myös monimuotoisesti taiteen eri keinoja (kuvataide, puutarhanhoito, video ja musiikki).

Hankkeen tavoite on tarjota paikallisille asukkaille keinoja käsitellä suhdettaan asuinalueeseensa ja vaikuttamisen mahdollisuuksia siihen. Toiveena on herätellä ajatuksia vastuusta ja omistajuudesta suhteessa omaan ympäristöön, luoda haltuunottamisen kokemuksia sekä vahvistaa asukkaiden identiteettiä. Hankkeessa hyödynnetään erilaisia työskentelytapoja: taiteilijavetoisia työpajoja, itsenäisen harjoittelun mahdollistamista, esitysten valmistamista sekä erilaisia kaikille avointen tapahtumien järjestämistä. Tärkeä työskentelyn muoto on kaikille avoimet työpajat, joihin voivat osallistua eri-ikäiset ja –taustaiset alueen asukkaat ilman ennakkotaitoja. Työpajat toimivat matalan kynnyksen osallistumismuotona ja muodostavat toiminnan rungon. Lyhyimmillään työpajat ovat kestäneet yhden illan ja pisimmillään seitsemän kuukautta. Toinen tärkeä osallistamisen ja vaikuttamisen keino on ollut teosten valmistaminen alueen asukkaiden kanssa.

Vuosina 2013 ja 2014 hankkeessa tehtiin videota ja liikettä yhdistävä esitys *Minun nimeni on / KANNELMÄKI*. Esityksen koreografiasta vastasi Jenni Koistinen, videoista Sari Palmgren ja musiikista Tuomas Norvio. Näyttämöllä nähtiin kahdeksankymmentä eri-ikäistä kannelmäkeläistä. Vuonna 2015 hankkeen puitteissa tehtiin koreografi Jenni Koistinen Kannelmäessä kiertävä kävelyteos Kotimatalla. Esityksen tapahtumapaikkoina toimivat erilaiset ulkotilat Kannelmäessä sekä lisäksi kolme kannelmäkeläistä kotia. Teoksen esiintyvä ryhmä koostui paikallisista asukkaista. Esitysten lisäksi hanke on toteuttanut koreografi Sari Palmgrenin tanssivideon *Minun nimeni on / Kannelmäki* ja videotriptyykin *Kotivideo* sekä valokuvataiteilija Liisa Söderlundin valokuvatyöpajoja ja –näyttelyitä. Hankkeen puitteissa on järjestetty myös useita flash mob –tempauksia, *Mamuska goes Kannelmäki* –esitystaideklubi sekä useita kaikille avoimia tapahtumia.

Vuonna 2017 hankkeen tiimoilla työnnetään kädet multaan, voimaannutaan puutarhan hoidosta, jalkaudutaan tanssimaan puutarhoille sekä lähestytään puutarhan tapahtumia kehon aistien kautta ja liikkeen keinoin. Hankkeen yksi isoimmista projekteista vuonna 2017 on koreografi Sari Palmgrenin ja muusikko Tuomas Norvion tanssiteos, jonka puitteissa Kaarelan alueen puutarhat muuttuvat tarinoiden, salaisuuksien ja tanssin näyttämöksi. Elokuussa ensi-iltansa saava esitys on alueen puutarhailoissa kulkeva kävelyteos. Teoksen esiintyvän ryhmän runko muodostuu paikallisista asukkaista. Teokseen voi osallistua myös ilmoittamalla puutarhan esityksen näyttämöksi sekä jakamalla puutarhaan liittyvän tarinan, muiston tai ajatuksen teoksen rakennusmateriaaliksi. Esitys on Kanneltalon 25-vuotisjuhlateos sekä osa Zodiak – Uuden tanssin keskuksen ja Helsingin juhla viikkojen ohjelmistoa.

Vuonna 2017 hanke jatkaa myös paikallisten asukkaiden itsenäisen työskentelyn tukemista tarjoamalla harjoitustilaa, mentorointia ja esiintymismahdollisuuksia. Mentoroinnin tuloksena on Kannelmäkeen syntynyt tanssiryhmä Triitanssijat. Heidän toteuttama esitys *Mitä puut tekevät toukokuussa?* nähdään toukokuussa 2017 kannelmäkeläisessä metsässä.

Minun nimeni on -hankeessa yhteistyökumppaneina ovat toimineet Kannelmäki-liike, Kanneltalo, Kannelmäen peruskoulu, Kannelmäen peruskoulun vanhempainyhdistys, Pohjois-Haagan yhteiskoulu, Haagan peruskoulu, Suomalais-venäläinen koulu, Pelimannin koulu, Marjatta-koulu, Kannelmäen palvelukeskus, Kulttuuriyhdistys Perspektiivi, Diakonissalaitos, Kannelmäen ja Haagan Nuorisotalot, Nuorisokahvila Clubi, Kannelmäen seu-

rakunta, Kaarela-seura, Malminkartanon omenatarha, Luoteis-Helsingin Musiikkiopisto, VPK, Malminkartanon asukasyhdistys, Läntinen sosiaalikeskus/Haaga, Asukastila Hopeala, Kannelmäen kirjasto, Q-teatteri, Aalto-yliopisto, Greenpeace, Animalia, Maan Ystävät, Tertun Taimi ja Kukka, HSY:n Metsäpirtin multa, Muhevainen, Kannel-Krouvi, Kaarela-TV, Kannelmäen voimistelijat, Tanssikoulu Tanssila, Tanja Lundsten ja Työhevossharrastajat. Lisäksi yhteistyötä on tehty vapaaehtoisjoukon kanssa.

Helsingin taiteilijaseura – Taidekehä

Taidekehä levittäytyy Kannelmäki-Kaarela-Malminkartano-alueelle. Hanke toteutetaan taiteilijavetoisina yhteisötaideprojekteina, työpajoina sekä näyttelytapahtumina. Taidekehä-hankkeen tavoitteena on rakentaa taiteen kautta tapahtuvaa vuorovaikutusta ja toteuttaa Kaarelan alueelle erilaisia yhteisöllisiä kuvataideprojekteja, joissa kuvataiteilijat luovat jotain uutta yhdessä asukkaiden kanssa. Tavoitteena on tuoda esiin asukkaiden oma ääni sekä alueen historia asukkaiden näkökulmasta ja myös parantaa asuinympäristöä ja turvallisuuden tunnetta alueella.

Tutustu piirtäen projekti (2016) oli kaikille avoin muotokuvatyöpaja. Työpajan toteuttivat taiteilijat Pauliina Jokela, Elina Rantasuo ja Laura Ukkonen neljän päivän aikana yhteistyössä paikallisten ihmisten kanssa. Muotokuvat ommeltiin yhteen luoden suuren yhteisöllisen taideteoksen Kannelmäen Kasvot. Teoksessa mietittiin millaisista identiteeteistä kaupungin rakentuu. Teos oli esillä Kanneltalons galleriassa tammikuussa 2017. Sille etsitään parhaillaan pysyvää kotia.

Ostari tarinoi projektissa (2016–2018) seurataan taiteen avulla Kannelmäen ostoskeskuksen purkuvaiheita. Vuonna 2016 ostarista kerättiin asukkaiden muistoja ja niihin liittyvästä materiaalista luotiin pieniä sekä isompia näyttelyitä. Tammikuussa 2017 Ostarihanke esitettiin Kannelgalleriassa, jossa oli esillä valokuvia, lehtileikkeitä ja piirustuksia Ostariilta sekä videohaastatteluja yrittäjiltä ja asukkailta. Legendaarinen Britannia-pubi esitettiin galleriassa terassikalustoineen. Projektin kehitykseen voi tutustua kesällä 2017 Kannelmäen kirjastossa Ostari rakastuu näyttelyssä. 2017-2018 Ostari tarinoi projektista luodaan dokumenttifilmi, sekä uusia teoksia yhteistyössä paikallisten asukkaiden kanssa. Dokumenttifilmi sekä teokset tulevat näkyviin Kaarelan alueella erilaisissa tapahtumissa ja näyttelyissä vuonna 2018.

Hankkeessa on toteutettu yhteisöllinen patsashanke, jossa etsittiin ensin yhdessä asukkaiden kanssa sopivaa alueellista sankaria: henkilöä, ryhmää tai asiaa, jolle kesällä 2016 rakennettiin taiteilija Enni Kömmistön johtamana sankarihevospatsas puusta ja keräilymuovista. Sankaripatsas nimeltä Valtti, on monumentti sekä samalla muistomerkki viljelylle, Helsingin kaupunginosien entisille viljelysmaille, joiden paikalle monet kaupunginosat ovat nousseet.

Taidekehä hankkeen O-MA-LO-VI työpajat järjestettiin Kanneltalossa ja sen ympäristössä keväällä 2016. Työpajojen vetäjänä toimi Jenny Suhonen ja niiden aikana etsittiin yhteisiä voimauttavia paikkoja, siivottiin ja dokumentoitiin ympäristöä roskien kautta. Ensimmäisessä työpajassa siivottiin Sitra-tori kaikesta roskasta ja tutkittiin löydöksiä, toisella kerralla osallistujat tutustuivat läheiseen metsään josta löytyy sota-ajan rakenteita ja keräsivät roskaa ja puiden kappaleita. Kolmannessa työpajassa osallistujat kokoontuivat Kanneltalons kuvataideluokkaan yhdessä ja loivat taideteoksia kerätyistä materiaaleista. Lopulliset teokset aseteltiin asetelmiksi näyttelyihin kesällä ja talvella.

NAPS-työryhmän johtamassa Mageet Mosaiikit yhteisöllisessä -sokeripalamosaiikkiprojektissa asukkaiden suunnittelemat teokset toteutetaan sokeripaloista ja sokeri-

kiinnityksellä. Valmiit teokset sijoitetaan Piianpuistoon ja Malminkartanon ympäristöön ja projektin teoksista järjestetään opastettu taidereitti, jossa tekijät voivat halutessaan kertoa teoksistaan ja työskentelyprosessista. Ympäristöteosten kesto on riippuvainen sääolosuhteista ja hyönteisten ja lintujen määrästä – teokset ovat katoavaa taidetta. Dokumentaatio teoksista ja taidereitistä ovat esillä näyttelyssä 2018.

Keväällä 2017 toteutetaan seinämaalaus projekti Malminkartanossa sijaitsevan Kuntoutussäätiön kanssa. Projektin aikana Kuntoutussäätiö asiakkaat yhdessä henkilökunnan ja taiteilija Eija Hakkolan kanssa luovat kahden kerroksen kattavan seinämaalauksen. Sen sisältö kumpuaa musiikista, muistoista, haaveista tai muista asioista jotka osallistujien mielestä ansaitsevat tulla näkyväksi. Kokonaisuus kehitetään yhdessä ja kaikki ideat kootaan ja sommitellaan yhtenäiseksi ja pysyväksi teokseksi Kuntoutussäätiön tiloihin. Projekti mahdollisesti jatkuu 2018 Kuntoutussäätiön ulkotiloihin. Seinämaalaus projektia tukee Teknos.

Urbaaniluonto

Zodiak ja Helsingin Taiteilijaseura ovat aloittaneet vuonna 2016 yhteistyössä kaupunkiviljelyä, tanssia ja kuvataidetta yhdistävän Urbaaniluonto-projektin, jota jatketaan myös vuonna 2017. Kauppakeskus Kaaren taakse sijaitsevalle Antinniitylle perustettu 10 aarin kokoinen yhteisöllinen puutarha on paikka viljelylle ja kohtaamiselle, taiteelle, elämyksille ja esityksille. Projekti rakentuu viljelytaloista, tanssi- ja kuvataidetyöpajoista sekä erilaisista vuodenkiertoon liittyvistä tapahtumista: kylvö- ja kyntötapahtumista sekä sadonkorjuujuhlista.

Urbaaniluonto-projektin puitteissa tehdään tiivistä yhteistyötä Kannelmäen peruskoulun kanssa. Koulun oppilaille järjestettyinä työpajapäivinä viljelyyn yhdistetään sekä liikettä että piirustusta. Työskentelyssä huomioidaan uuden opetus suunnitelman sisällöt ja tavoitteet sekä hyödynnetään eri näkökulmia ilmiöiden tarkasteluun.

Antinniityn viljelyyn voi myös osallistua kaikki puutarhan hoidosta kiinnostuneet. Kaikille avoimet iltaviljelytalkoot jatkuvat koko kasvukauden ajan. Kasvimaita hoidetaan koko kasvukauden yhteisövoimin ja satoa korjataan myös yhteisesti. Vuonna 2017 taimikasvatus toteutetaan Kanneltalolla sekä kauppakeskus Kaaressa. Kun taimet voidaan siirtää ulos, siirrytään työskentelemään Antinniitylle. Puutarhalla järjestetään myös erilaisia taidetyöpajoja. Minun nimeni on -hankkeen tanssityöpaja Puutarhatanssit järjestetään puutarhalla kerran kasvukauden aikana. Työpajan tavoitteena on lähestyä puutarhaa kehon aistien ja liikkeen kautta. Työpajan tuloksena valmistuu esitys syyskuussa Antinniityn yhteisöpuutarhassa järjestettävään Urbaaniluonto-sadonkorjuujuhliin. Lisäksi sadonkorjuujuhliin järjestetään Helsingin taiteilijaseuran taidetyöpajoja.

Urbaaniluonto-projektin huipentuma, sadonkorjuujuhla, järjestetään Antinniityn puutarhalla syyskuussa. Vuonna 2017 juhlat toimivat Kannelmäen peruskoulun syksyisen ilmiöviikon päätöksenä ja niiden järjestämiseen osallistuu koko koulu. Ilmiöviikon aikana oppilaat tutkivat sadonkorjuujuhlien toteuttamiseen liittyviä ilmiötä eri oppiaineiden sisältöjen kautta ja opettelevat osana projektia laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin kuuluvia taitoja. Päivällä juhlissa nähdään projektin aikana toteutettuja esityksiä ja kuvataidetta, nautitaan lasten kanssa valmistetusta ruuasta sekä järjestetään erilaisia työpajoja.

Illalla sadonkorjuujuhlat huipentuvat Mamuska Helsinki goes wild -esitystaideklubiin. Mamuska Helsinki on tapahtumakonsepti, johon kuka vaan voi hakea esiintymään avoimen haun kautta. Mamuskaa on järjestetty vuodesta 2006 erilaisissa ympäristöissä. Tällä kertaa esityksiä seurataan puutarhalla elävän tulen äärellä: esityksillän yhteydessä järjestetään Helsingin taiteilijaseuran piirrustustyöpaja, jossa pajunoksia poltetaan nuotiolla piirrustushiileksi.

Urbaaniluonto projektia tukevat vuonna 2017 Kanneltalo, Pirilän Kukkatalo, Hyötykasviyhdistys, Vihreän Oksan Werstas, Björkvallin taimisto, Fiskars, Pavunvarsi, Prisma Kaari sekä kauppakeskus Kaari.

Terveiset Kannelmäki-liikkeeltä

”Kannelmässä toimii aktiivinen Kannelmäki-liike, jonka vuosien mittainen toiminta alkaa näkyä yhteisöllisyytenä, aktivismina, jopa alueen profiilissa. Täysin vapaaehtoisesti toimiva kansalaisliike on toteuttanut kulttuuri- ja taidetapahtumia, siivoustapahtumia, kirppispäiviä, keskustelutilaisuuksia, työpajoja, ylläpitää sosiaalisen median ryhmiä ja ennen kaikkea ylläpitää kansalaisten Olohuonetta – vapaata asukastilaa, joka mahdollistaa kokoontumistilan. Toiminnan ydin on n. 2500 henkilön FB-ryhmä, joka osaa myös aktivoitua hyvän puolesta; olemme järjestäneet hiekoituksen liukkaalle jalankulkuväylälle, ryhtyneet rottien vastaiseen kamppailuun, järjestäneet adressin D-aseman puolesta jne.

Unohtaa ei voi myöskään Kanneltaloa ja sen roolia alueen kulttuurikeskuksena, ja kirjastoa ja nuorisotaloa... Viime vuosina Kannelmässä on siis ollut paljon ”pöhinää” myös näiden organisaatioiden ja niiden yhteistyötohojen kautta. Kuka oikein erottaa, että mikä juttu milloinkin on kenenkin toteuttama? ja onko sillä loppujen lopuksi asukkaan kannalta merkitystä?

Näen Helsingin mallin hankkeissa potentiaalia uusiin avauksiin: perinteisen, organisaatiosta itsestään lähtevän toiminnan hylkäämiseen, ja vastaavasti asukkaiden avoimeen kuunteluun ja osallistamiseen. Tämä ei tarkoita organisaation oman taideosaamisen hylkäämistä – haaste kääntyy siihen, miten saada asukkaiden näkemys hankkeisiin mukaan. Kriittisimmin katson sitä, että käsittääkseni yksikään hanke ei ole Kannelmässä lähestynyt aluetta monikulttuurisuuden näkökulmasta. Tälle jos mille alueella olisi tarvetta ja huikeat mahdollisuudet!

Taideorganisaatioiden ja asukasaktiivien yhteistyön merkitystä ei voi liikaa korostaa. Alueverkoston vahvuuksia – kokemusta, tietoa, osaamista ja näkemystä omasta alueesta – tulisi hyödyntää. On tärkeää, että mallin toteuttaja/toimija aloittaa uutta, näyttää miten

tehdä, jotta asukkaat voivat omaehtoisesti toimia jatkossa. Antinniityn yhteisöllinen puutarha omaa nämä mahdollisuudet; kun mallin mukainen rahoitus päättyy, asukkaat voivat halutessaan jatkaa toimintaa itse ja muokata sitä itsensä näköiseksi jatkossa”.

– Erja Väyrynen, Kannelmäki-liike

Kanneltalon puheenvuoro

Helsingin malli on vaikuttanut Kanneltalon toimintaan merkittäväällä tavalla. Zodiak-Uuden Tanssin Keskus aloitti Helsingin mallin mukaisen toiminnan alueella jo vuonna 2013. Helsingin mallin tavoitteena on jalkauttaa kantakaupungin alueella perinteisesti toimineet taidelaitokset lähiöihin. Helsingin mallin haasteena ja rikkautena on taiteellinen ja yhteisöllinen työskentely ihmisten parissa.

Kanneltalo on koko toimintansa ajan tehnyt paikallisyhteistyötä ja jotkin yhteistyömallit esim. Kaarela-seuran ja Kannelmäen voimistelijoiden kanssa ovat säilyneet muuttumattomina vuodesta toiseen. Viime vuosina Kannelmäen uudenlaista kehitystä ja yhteisöllisyyttä on ajanut Kannelmäki-liike. Kannelmäki-liike on organisoitumaton asukasyhteisö, joka toimii omassa tilassaan ”Olohuoneessa” vanhalla ostarilla ja netissä avoimena yhteisönä. Liikkeeseen kuuluu tulisieluja, joiden aikaansaannoksiin kuuluu muun muassa Unelma-patsaan saaminen Kannelmäkeen Sitratorille ja parina vuonna järjestetty Lasten Unelma –tapahtuma. Helsingin mallin toimijat ovat tuoneet uudenlaista puhtia Kanneltalon asukasyhteistyöhön. Hankkeiden kautta asukkaita ja heidän toiveitaan on opittu tuntemaan paremmin. He voivat vaikuttaa hankkeiden sisältöihin ja toimintoihin osallisuuden kautta.

Kanneltalossa on kehitetty toimintaa Helsingin mallin innostamina. Sitratorille on tuotu nykysirkusesityksiä, joilla on tavoitettu sitä yleisöä, joka ei ole koskaan käynyt Kanneltalon salissa. Nykysirkusesitykset on otettu hyvin vastaan ja paikalliset asukkaat ovat omaehtoisesti mainostaneet esityksiä sosiaalisessa mediassa ja tulleet katsomaan esityksiä useampaan kertaan. ”Tää on just hyvä tänne Kantsuun. Tosi kova”. ”En mä mitään kulttuuria käy katsomassa. Mut mitäs tää on? Tää on kyllä hyvä.”

Vuonna 2017 Kanneltalon Suomi 100 -juhlavuoden osallistava kaupunkitaidehanke on ”Ymmärryksestä yhteisöksi – Unohdetut”. Hankkeessa kuva- ja yhteisötaiteilijat Maj-Britt Huovila, Laura Kopio ja Erkki Soininen aktivoivat Kanneltalon ympäristöä ja yhteisöjä kesällä 2017. Hankkeen keskiössä ovat Sitratorilla päivänsä viettävät ihmiset, joista useimmat ovat päihdeongelmaisia. Kesäaikaan heidän lukumääränsä aukiolla lisääntyy, samoin kuin heidän aiheuttamansa lieveilmiöt. Sitratorin yhteisö osallistetaan taiteen tekemiseen omista lähtökohdistaan käsin. Tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus saada äänensä kuuluviin taiteen keinoin ja elävöittää torin ympäristöä pitkäjänteisten työpajojen myötä syntyvillä paikkasidonnoisilla nykytaideteoksilla. Samalla vahvistetaan koko Kannelmäen alueen yhteisöllisyyttä.

Hankkeen myötä Kanneltalon ympäristöön syntyy kaupunkitilaan jääviä teoksia, jotka saavat muotonsa yhteisöllisissä työpajoissa kesän aikana. Pyrkimyksenä on saada osallistettua työpajoihin niin Sitratorin ”unohdettuja” kuin alueen muitakin asukkaita.

Helsingin mallin vahvuus on ehdottomasti taiteen saavutettavuudessa, taidetta on siellä missä ihmiset asuvat ja elävät. Kanneltalon välittömässä toimintaympäristössä Kaarelan peruspiirissä asuu suomenkielisiä 21 416, vieraskielisiä 4 835 ja ruotsinkielisiä 969. Alueen kolme yleisintä vieraskieltä ovat venäjä, viro ja somali. Venäjänkielisiä on 1 001, vironkielisiä 742 ja somalinkielisiä 406. Väestöstä suurin osa on 25–64 vuotiaita, keski-ikä on ollessa hie- man alle 40 vuotta. Asuntokuntien mediaanitulot jäävät alle 40 000 euron, työttömyysaste on yli 10 % ja alueen asunnoista noin puolet on vuokra-asuntoja. Toimeentulotuen saajia on vajaa 4 000 ja lastensuojelun asiakkaita noin 600. (Helsingin tietokeskus, Helsinki alueit- tain 2015.) Oma arvioni on, että edellä mainitusta joukosta vain murto-osa käy tai tuntee keskustan taidelaitosten toimintaan. On hienoa, että Helsingin malli mahdollistaa heille joko osallistumisen hanketoimintaan tai hankkeessa syntyneiden esitysten seuraamisen.

Helsingin mallin suurin haaste on tunnettuuden ja aidon yhteisöllisen toimintatavan rakentaminen. Tähän voi mennä helposti vuosia. Lisäksi hankkeet toimivat varsin pienillä vuosittaisilla erityisavustuksilla. Tuottajan palkkaan menee melkoinen osa hankerahoituk- sesta, varsinkin kun jokaisessa Kaarelan alueen hankkeessa on oma osa-aikainen tuotta- jansa. Haasteena on myös alueella toimivien hankkeiden välinen yhteistyö ja koordinointi. Vai onko? Kenties on hyväkin, että kolme eri taidelaitosta tuottaa kukin täysin omanlaistaan toimintaan yhdessä asukkaiden kanssa.

Osallistava paikallis- ja asukasyhteistyö on tuonut Kanneltalolle aivan uusia kumppa- nuuksia. Sosiaali- ja terveystieteille on saatu uusia avauksia ja yhteistyötä. Kannelmäen kupeeseen rantautuneen Diakonissalaitoksen D-aseman kanssa on sitouduttu hankeyh- teistyöhön. D-asema toimii alueella Stean (ent. RAY) erillisrahoituksella ja Kanneltalolla on edustus hankkeen ohjausryhmässä ja osavastuu hankkeen toiminnoista. D-asema Kannelmäki on kansalaistoiminnallinen päiväkeskus, joka toimii alueen asukkaiden toi- veita kuunnellen. Kannelmäen yhteisöhanke pyrkii lisäämään yhteisöllisyyttä sekä tarjoaa mahdollisuuden osallistua ja kokoontua yhteen muiden ihmisten kanssa. D-asemalla jär- jestetään mm. päihde- ja terveysneuvontaa.

Osallistava asukasyhteistyö on innostavaa ja mielikuvitusta hermistävää toimintaa, jota kehitetään tulevaisuudessakin. Ulostulot talosta antavat mahdollisuuksia aivan uuden- laisten esitysten ja toiminnan tuottamiselle. Vain taivas, resurssit ja tuottajan jaksaminen ovat rajana.

– Tiina Laukkanen, tuottaja, Kanneltalo

Maunula

Suomen Kansallisteatteri – Maunulan maisema

Maunulan maisema – hankkeen tarkoituksena on tuoda teatteria alueen arkeen ja käsitellä taiteen keinoin asukkaille tärkeitä kysymyksiä ja aiheita. Yhtenä päätavoitteena on saattaa yhteen erilaisia ihmisiä ja ryhmiä Maunulan alueella. Teatteri on tutustunut alueen asuk- kaisiin ja toimijoihin vierailamalla lukuisissa alueen harraste- ja vapaa-ajan ryhmissä sekä aluejärjestöjen ja seurojen tapaamisissa. Teatteri on osallistunut alueen kaupunginosajuh- liin ja järjestänyt alueen taiteilijoiden tapaamisia. Hankkeessa teatterin ammattilaiset ovat työskennelleet yhdessä asukkaiden kanssa toteuttaen esityksiä sekä muuta toimintaa.

Tapahtumia vuonna 2016 olivat Naapuripöytä-tapahtumat, Hetki aikaa -vastaanotot sekä Muotokuvia-esityskokonaisuus. Muotokuvia-esityksen ensi-ilta oli asukastalo Saunabaaris- sa ja sitä esitettiin marraskuussa Saunabaarin lisäksi myös Kansallisteatterin Lavaklubilla ja maunulalaisessa kodissa, yhteensä 10 kertaa. Muotokuvia nähtiin myös Maunula-talon avajaisviikon ohjelmassa tammikuussa 2017 sekä osa esityksestä myös avajaisjuhlassa.

”Projekti oli minulle henkilökohtainen tutkimusmatka omaan historiaan ja elä- mään. Siihen osallistuminen oli itsensä ylittämisen mahdollisuus”.

”Sain tutustua uusiin, erilaisiin ihmisiin”.

”Opin paljon itsestäni mutta myös teatterin työ- kaluista ja menetelmistä”.

Muotokuvia esityksen esiintyjien palautetta.

Lisäksi toteutettiin Maunulalainen päiväkirja, joka on Maunulan kirjastosta lainattavissa oleva päiväkirja, johon kuka tahansa maunulalainen saa kirjoittaa ajatuksiaan päiväkirjan tapaan. Päiväkirjoja on lainattu ahkerasti ja niihin on kirjoitettu tekstejä, tunnelmia ja ru- noja sekä tehty piirroksia.

Hankkeen vuoden 2017 teema on Maunula ja rakkaus. Teema valikoitui havainnosta, että Maunulassa on paljon yksineläviä ihmisiä ja tarve kohtaamiseen on suuri. Nuorten ja ikäihmisten yhteisistä työpajoista syntyy materiaalia rakkausaiheiseen esitykseen, jonka ensi-ilta on syksyllä Maunula-talossa ja se nähdään myös Kansallisteatterissa. Lisäksi to- teutetaan Ihme arki – yhteisötaideprojekti, jossa maunulalaiset saavat kiittää haluamaansa tahoja tai ihmisiä yhdessä taiteilijoiden kanssa valmistettavalla tavalla. Naapuripöytä- illal- lispeli jatkuu ja sitä kehitetään enemmän ryhmien kohtaamisen välineeksi. Tarkoituksena on kutsua Naapuripöytään kaksi toisilleen tuntematon ryhmää illanviettoon ”ravintolaan”. Vuonna 2017 tavoitteena on viedä konseptia ihmisten koteihin ja taloyhtiöille tilauksesta ja pyynnöstä. Taiteilijatreffejä jatketaan vuoden 2017 aikana.

Maunula ja luonto on valittu hankkeen päätösvuoden 2018 teemaksi. Sen muoto ja toteu- tus tulee olemaan kolmivuotisen hankkeen kokemusten ja kohtaamisten yhteensulautus.

Mediakulttuuriyhdistys m-cult – Yhteisöllisen mediataiteen residenssit

Yhteisöllisen mediataiteen residenssien keskiössä ovat yhteisöllisen taiteen uudet, erityisesti mediaa ja teknologiaa hyödyntävät muodot. Toiminta kohdentuu nykytaiteen monialaiseen kenttään, joka tutkii julkista tilaa ja sosiaalisia rakenteita, kontekstinaan fyysisten paikkojen ja yhteisöjen lisäksi globaali digitaalinen ympäristö.

Mediakulttuuriyhdistys m-cult tuottaa Maunulassa vuosittain kuusi kansainvälistä taiteilijaresidenssiä, joiden taiteilijat edustavat media-, kuva- ja esitystaiteen uusia muotoja ja eri aloja (mm. elektroninen ja äänitaide, performanssi, tanssi). Residenssien aikana taiteilija valmistaa yhteistyössä asukkaiden kanssa uuden teoksen, joka toteutetaan taiteilijan ja m-cultin yhteistuotantona. Taiteilijat valitaan avoimella teoskutsulla. Ensimmäiseen kansainväliseen teoskutsuun vastaanotettiin lähes 400 vastausta kaikkiaan 63 maasta, mikä kertoo taiteilijoiden kiinnostuksesta toimia erityisissä sosiaalisissa ja paikallisissa konteksteissa.

m-cult fasilitoi taiteilijoiden ja Maunulan asukkaiden kohtaamisia pyrkien luomaan asukkaalle monia tapoja osallistua projekteihin. Tuotantokauden alussa taiteilijat ja asukkaat tutustuvat yhteisellä avausbrunnssilla, ja lopuksi valmiit teokset jaetaan paikallisen yhteisön kanssa avoimissa ennakkonäytöksissä ja ensi-illoissa. Pääyhteistyökumppani Maunulan Mediapajan ja asukastalo Saunabaarin lisäksi hankkeessa on luotu kumppanuuksia n. 20 alueella toimivan ryhmän ja organisaation kanssa.

Residensseissä syntyneet teokset pohtivat paikallisen yhteisön näkökulmia ja vaikutusmahdollisuuksia globaalien kriisien aikana, ja kartoittavat ihmisten suhdetta digitaaliseen maailmaan vakavasti sekä huumorilla.

Kevään 2016 residenssit avasivat uusia polkuja median maisemiaan. Irlantilaisyyntyisen kuvataiteilija Steve Maher toi Heavy Metal Detector -kaupunkikävelyillä tuunatut metallinpaljastimet tunnistamaan ”maanalaisia” soundeja yhdessä hevimetallimusiikin tekijä- ja faniyhteisön kanssa. Italialaisen La Jetée-työparin (Paolo Patelli ja Giuditta Vendrame) projekti etsi merkkejä ilmastonmuutoksesta asukkaiden kotivideoista ja valokuvista, ja koreografi Juli Reinartzin lapsille suunnatussa työpajassa tutkittiin liikkeen, kehojen ja mediakuvaston suhteita.

Syksyn pitkäkestoisissa residensseissä pohdittiin eri-ikäisten ja taustaisten asukkaiden kanssa vaikuttamista kaupunginosan tulevaisuuteen (Riikka Kuoppala & Thomas Martin) sekä maailmantilanteen heijastumista arkeen mediassa (Elena Mazzi). Avaintekseksi nousi Valentina Kargan Tuleva yhteisömme, keramiikkaveistoksista ja videosta koostuva toteemi, joka tekee näkyväksi yhteisön jakamat arvot.

Kargan, Mazzin ja La Jetéen mediateokset esiteltiin alkuvuodesta 2017 näyttelyssä Maunula-talossa, joka tulee jatkossakin toimimaan ensi-iltaesitysten ympäristönä.

Terveiset Maunula-Seuralta

Maunulassa saatiin alkuvuodesta 2015 tietää, että alue oli valittu yhdeksi neljästä Helsingin mallin pilottialueeksi. Asia tunnistettiin alueella loistavana mahdollisuutena ja uutista levitettiin tehokkaasti Maunulan medioissa muun muassa kotisivuilla ja Maunulan Sanomissa.

Helsingin mallin tuottama hyöty alueelle on riippuvainen alueen kyvystä tiedottaa asiasta ja mobilisoida asukkaita toimimaan kulttuurihankkeissa. Mallin tavoitteita sekä siihen valikoituja kulttuurihankkeita on esitelty säännöllisesti Maunulan aluefoorumeissa. Teemasta järjestettiin jo keväällä 2015 aluefoorumi, jossa Helsingin mallin tavoitteita ja tulevaa hankehakua esiteltiin. Tällöin oli oivallettu mallin luonne ja sen osapuolten vaihtosuhteet. Syksyllä 2015 aluefoorumeissa esiteltiin Maunulaan kohdistuneita hanke-esityksiä, joita oli kuusi kappaletta. Tällöin keskusteltiin hankkeiden arvioinnista.

Kickoff Brunch
Mediataideyhdistys M-cult
Yhteisöllisen mediataiteen residenssit -hanke
Kuva: Jaime Culebro

*Suomen Kansallisteatteri
Maunulan maisema -hanke*

*La Jetée Maunulan Ilmapiiirit
Mediataideyhdistys M-cult
Yhteisöllisen mediataiteen residenssit -hanke
Kuva: Jaime Culebro*

Maunulan kommunikaattiorakenne toimi tehokkaasti hankkeen alkuvaiheista lähtien. Maunulan panoksina Helsingin mallin hankkeiden edistämiseksi olivat Maunula-Seuran ylläpitämä asukastila Maunulan Mediapaja, Maunulan kotisivut (www.maunula.net), Maunulan Facebook-seinä ja Maunulan Sanomat. Maunulalaisten (esim. Maunula-Seuran ja Maunulan Sanomien) strategisena tavoitteena oli luoda mahdollisimman edulliset olosuhteet hankkeiden toteuttamiselle ja onnistumiselle.

Maunulaan valikoituneiden hankkeiden edustajat esittäytyivät marraskuussa 2015 ja tammikuussa 2016 järjestetyissä aluefoorumeissa. Tilaisuuksissa todettiin, että ”hankkeet tuovat uutta pöhinää Maunulaan” ja että ”onnistunut lopputulos edellyttää asukkaiden aktiivista roolia hankkeiden toteutuksessa”. Vuoden viimeisessä aluefoorumissa käsiteltiin Maunulan kulttuurihankkeiden vuoden 2016 tapahtumia ja keskusteltiin vuoden 2017 tulevasta ohjelmistosta.

Vuoden 2016 lopulla avattiin Maunula-talo, joka avaa uusia mahdollisia Helsingin mallin kulttuurihankkeiden edistämiseen Maunulassa. Maunula-talon avajaisviikolla nähtiin molempien kulttuurihankkeen esityksiä. Vuodelle 2016 osui myös Kärtsy Hatakan Maunula-lelyn julkistaminen, joka myös vahvisti Maunulan kulttuurista imagoa.

Yhteenvedona ensimmäisestä vuodesta voidaan todeta, että yhteistyö hankkeiden kanssa lähti Maunulassa hyvin käyntiin. Jokaisessa Maunulan Sanomissa on ollut juttu molemmista hankkeista. Lisäksi Maunulan Fb-seinää hyödynnettiin tehokkaasti viestinnässä. Samoin Mediapajan ikkuna toimi hyvin tiedottamisen pisteinä ja itse tilaa on hyödynnetty molemmissa projekteissa. Kotisivujen roolina on ollut lähinnä dokumentoida tapahtunutta.

Maunulan asukastapahtumia eli Jääjuhlaa maaliskuun alussa, Maunulapäivää toukokuussa ja Maunulan Musaa ja Makkaraa on hyödynnetty myös asukkaiden ja hankkeiden välisessä vuorovaikutuksessa. Erityisesti Kansallisteatterin hyödynsi näitä tapahtumia asukkaiden tavoittamisessa ja vuorovaikutuksessa. Helsingin mallin kolmikantainen vaihdantamalli on osoittautunut erinomaiseksi sosiaalisen vaihdannan ja alueen sisäisten verkostojen kasvattamisen kannalta. Hanke ei ole saavuttanut isoissa medioissa suurta julkisuutta eli se välttämättä ei vaikuta Maunulan julkisuuskuvaan alueen ulkopuolella.

Alueellisen vaikutuksen osalta voidaan todeta, että muut alueet kommentoivat Maunulan mukaan pääsyä ehkäpä hieman kateellisena. Miten Helsingin malliin pääsee mukaan ja miksi juuri Maunula pääsi siihen?

Maunulan mediat ovat saaneet hyvää sisältöä ja se on alkanut muuttaa Maunulan identiteettiä asukkaiden keskuudessa ja osittain imagoa kulttuuripainotteiseksi vrt. puhe ”Maunula on uusi Berliini”. Lisää resursseja Maunulan omien medioiden ja asukastilan ylläpitämiseen ei verkostoista vielä ole onnistuttu saamaan. Mediapajan käyttö on vuoden 2016 aikana kasvanut paljon eli noin 20 %. Monet tapaamiset ja tapahtumat on järjestetty juuri Mediapajalla.

Kulttuuriorganisaatioiden mukana olo tapahtumissa on lisännyt tapahtumien kiinnostavuutta ja vaikuttavuutta (vrt. jääjuhla 6.3.2016 ja Maunulan Musaa ja Makkaraa 27.8.2016). Kansallisteatteri on hyödyntänyt Jääjuhlan käsiohjelmaa (painos 5000 kpl) viestintäkeinona asukkaille.

Asukkaiden keskuudessa hankkeet on otettu vastaan myönteisesti. Hankkeiden vaikutusta asukkaisiin on vaikeaa vielä arvioida. Toimintaan on saatu mukaan ihmisiä, tosin joskus on jouduttu etsimään vapaaehtoisia, koska taidehankkeen toimintakonteksti ei välttämättä avaudu asukkaalle. Joissakin hankkeissa myös äidinkieli on saattanut olla esteenä (vrt. m-cultin kansainväliset hankkeet). Vuosi 2017 tulee hankkeiden kannalta olemaan helppo, koska alueen verkostot ja toimijoiden toimintatavat ovat tulleet tutuiksi. Lisäksi on Maunula-talo saatu kohtaamis- ja esiintymispaikkana käyttöön. Esimerkiksi Maunula-talon kirjastoa käyttää kolminkertainen määrä asiakkaita verrattuna Suursuonlaidan kirjastoon.

Yksilötason havaintona on, että kuten Helsingin mallin alkukartoituksessa tuli selville, koulutetut ihmiset pystyvät paremmin hyödyntämään hankkeen tuottamia mahdollisuuksia. Lapsissa tämä ero ole vielä suuri, joten vaikutukset voivat parempia juuri lasten keskuudessa. Osoitteiden perusteella voisi yrittää kartoittaa asukkaiden taustoja ja näin tunnistaa taustojen vaikutusta osallistumiseen sekä kulttuurin kuluttamiseen ja tuottamiseen. Maunulan toimijoiden ja kulttuurihankkeiden säännöllinen dialogi auttaisi kehittämään toiminnassa tarvittavia yhteisiä menettelytapoja. Näin on tehtykin puolivuositain.

– Hannu Kurki, Maunula-Seura

Vuosaari

Vuosaareen ovat jalkautuneet KOM-teatteri, Klockriketeatern ja Suomen valokuvataiteen museo. Taidelaitokset ovat toteuttaneet kukin omia erillisiä kokonaisuuksia ja sisältöjä ja nyt vuonna 2017 toimintaa toteutetaan yhä enemmän yhteistyössä nimikkeellä Psst Vuosaari.

Helmikuussa taidetoimijat valtasivat Vuotalon gallerian #PsstVuosaari: Paljasta Vuosaaresi! tapahtumalla. Galleriassa syntyi yhteisöllinen taideteos, joka rakentui asukkaiden toimesta heidän merkityksellisiksi kokemistaan muistoista, valokuvista, runoista, esineistä ja nykypäivän tärkeistä havainnoista ja toiveista, jotka liittyvät vuosaarelaisuuteen. Paikalla olleet taiteilijat ja tuottajat räätälöivät tuomiset osaksi näyttelyä. Hiihtolomaviikolla järjestettiin työpajojen sarja. Tuotokset ovat esillä yhteisöpalvelussa www.instagram.com/psstvuosaari.

Yhteistyötä on toteutettu aikaisemmin myös Vuosaaren katufestivaaleilla, jossa taidelaitokset järjestivät Tallennetut kelat -non-stop tapahtumapisteen. Pisteellä sai kuvauttaa itsensä, kirjoittaa viestinsä paikalle tuotuihin vessanoviiniin, pukeutua roolivaatteisiin sekä osallistua ääninauhan ääniteoksen tekemiseen. Kyseinen ääniteos oli esillä KOM-teatterin järjestämässä Ääni-illassa Vuotalossa lokakuussa.

Taidetoimijat asettuvat syksyllä 2017 Meri-Rastilaan toteuttamaan kulttuurifestivaali Kulttuurirastin. Työnimellä Kulttuurirasti kulkeva festivaali on paikallisille yhteisöille suunnattu työpajojen sarja, jossa käytetään taidetta kaupunkiaktiivismin ja vaikuttamisen keinona. Festivaalin työpajoissa asukkaat tutkivat ammattitaiteilijoiden ohjauksessa äänen, valon, valokuvan, sana- ja katutaiteen keinoin Meri-Rastilaa.

Meri-Rastilassa on käynnissä keskustelut ja suunnittelut kaupunki uudistuksesta, jossa alueelle lisätään rakennuksia, viilataan viheralueita ja rakennetaan uusi ostoskeskus. Kulttuurirasti ottaa Meri-Rastilan kaupunki uudistuksen tarkastelun kohteeksi: millainen olisi unelmien Meri-Rastila? Mitä paikkoja voisi korostaa väreillä ja valolla? Minne kaivataan ääntä tai hiljaisuutta? Psst Vuosaari -kollektiivi kutsuu asukkaat kaupunkiaktiivisteiksi toteuttamaan oman näköistään Meri-Rastilaa – jakamaan omia havaintoja, unelmia ja tekemään omia kotikulmiaan näkyväksi taiteen keinoin. Festivaali päättyy päivän kestävään kaupunginosa-tapahtumaan, jossa nähdään työpajoissa syntyneitä tuotoksia.

Yhteistyötä tehdään Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa painottaen entistä enemmän kaupunkiaktiivisyyttä ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia suoraan omaan asuinalueensa viihtyvyyteen ja tulevaisuuteen. Yhteistyötä tehdään laajalti Vuosaaren eri toimijoiden kanssa (mm. Vuotalo, Nuorisosiainkeskus, Tehtaanpuiston koulu, Vuosaari-seura).

Ääni-ilta, alun cocktailtilaisuus by Leena Jämsén
KOM-teatteri: Ääni – Viestijä Vuosaaresta -hanke

KOM-teatteri – Ääni – Viestejä Vuosaaresta

Ääni – Viestejä Vuosaaresta on yhteisötaiteellinen kehityshanke Vuosaaren asukkaiden, paikallisten yhteisöjen ja taiteilijoiden kesken. Hankkeen keskiössä on taide, monikulttuurisuus ja kommunikoiva Vuosaari. Hankkeen tavoitteena on moniäänisen paikalliskulttuurin kehittäminen erityisesti Meri-Rastilan, Keski-Vuosaaren ja Kallahden alueilla. Tavoitteena on osallistaa Vuosaaren asukkaita itselähtöiseen taiteelliseen toimintaan, luoda uusia kohtaamisfoorumeja, parantaa taiteen saavutettavuutta sekä herättää keskustelua vuosaarelaisuudesta.

KOM-teatteri on järjestänyt monitaiteisia työpajasarjoja lapsille ja aikuisille sekä tarjonnut Näyttämönä Vuosaari –ryhmän avulla mahdollisuuksia teatterin tekemiseen. Syyskauden 2016 kokoava tapahtuma oli Vuotalossa järjestetty ÄÄNI-ilta I – Yhteinen asuinalueemme. ÄÄNI-ilta-trilogian ensimmäisessä osassa käsiteltiin ja esitettiin taiteen keinoin vuoden aikana esiin nousseita asioita, ilmiöitä ja tarinoita. Esiintymässä oli mm. Teatteri Ihme, Vuomun Näppäri-orkesteri, Näyttämönä Vuosaari -ryhmäläiset sekä yksittäisiä vuosaarelaisia. Osa ohjelmaa oli ääni- ja videotaideteokset, joita oli valmistettu vuoden mittaan. ÄÄNI-illassa myös julkistettiin Vuosaari-laulu, joka annettiin lahjaksi kaikille vuosaarelaisille.

Vuoden 2017 toiminnan yläotsikkona on kielet, kulttuurit ja kommunikaatio. Hankkeen dialogisuutta tavoittelevan toiminnan lähtökohtana on kulttuurinen moninaisuus, sen rikkaudet ja haasteet. Sen vuoksi mukaan pyritään saamaan laaja otos eritaustaisia ihmisiä; kantaväestöä, muualta muuttaneita sekä maahanmuuttajataustaisia asukkaita. Hankkeen fokus kiinnittyy erityisesti niihin ihmisiin, joiden ääni jää helposti kuulematta, ja joille taiteellinen työskentely on jäänyt jostain syystä vieraammaksi.

Vuoden 2017 aikana järjestetään Kutsuvieras-sarja, sanataidetyöpajoja aikuisille, Juuret-työpajoja nuorille, ympäristötaiteeseen keskittyvä Kehys-projekti, Rec+play-äänikollaasi (työnimi) sekä ÄÄNI-ilta osa II, joissa kaikissa pohditaan alueen identiteettiä, kieltä ja kommunikaatiota. ÄÄNI-ilta on monipuolinen ja monitaiteinen kooste vuoden toiminnasta ja löydöistä, tavoitteena saada ihmisiä kohtaamaan taiteen merkeissä ja tehdä näkyväksi kaikkea sitä, mitä Vuosaaren alueella tapahtuu.

Klockriketeatern r.f. – Kätketty Vuosaari

Klockriketeaternin vuoden 2017 Helsingin malli-toiminta rakentuu kolmesta pilarista: Paljasta Vuosaaresi -tapahtumapisteestä, Kätketty Vuosaari -taidepolusta sekä Kulttuurirasti-taidefestivaalista. Toiminnan tavoitteena on järjestää matalan kynnyksen työpajoja, jotka vahvistavat nuorten aktiivista toimijuutta, oma-aloitteista luovaa työskentelyä sekä kykyä käydä vuoropuhelua ympäristönsä kanssa. Nomaditeatteriksi siirtynyt Klockriketeatern tutkii taiteen tekemistä perinteisten teatteritilojen ulkopuolella ja haluaa rohkaista nuoria osallistumaan taiteen tekemiseen.

Kätketty Vuosaari -taidepolku hanke on aloitettu vuonna 2016 yhteistyössä Vuosaaren peruskoulun kanssa. Teatteri on toteuttanut työpajoja, joissa tutkittiin oppilaiden valitsemia ilmiöitä kuvan ja tarinan keinoin. Työpajoja jatketaan keväällä 2017 yhteistyössä Vuosaaren peruskoulun ja tyttöjen tila *SOMan SOpen* kanssa, ja työpajojen pohjalta kootaan Keski-Vuosaarta esiin tuova taidepolku. Polun avajaisissa nähdään nuorten tekemiä töitä erilaisissa kohteissa, jonka jälkeen teokset ovat QR-koodin takaa löydettävissä. Polku johdattaa niin paikalliset kuin muutkin kävijät kävelylle tutustumaan Vuosaaren tekemällä näkyväksi sen kulttuuriperintöä, ympäristöä sekä ajallisia kerrostumia "taidekätköjen" kautta.

Suomen valokuvataiteen museo – Vuosaari - toisin sanoen

Vuosaari - toisin sanoen -hanke vahvistaa Vuosaaren eri asuinalueiden 13 – 23 -vuotiaiden nuorten tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvaa yhteenkuuluvuutta. Tavoitteena on valokuvauksen ja videon keinoin vahvistaa nuorten omaa tahtoa ja unelmia sekä rohkaista jokaista nuorta toimimaan tärkeiksi kokemiensa asioiden puolesta. Sosiokulttuurinen toiminta ja valokuvauksen soveltaminen yhteisötaiteen menetelmänä mahdollistavat yksilöille ja yhteisöille kuulluksi ja nähdyksi tuleminen.

Hanke koostuu tapahtumista ja työpajoista, joista jokaiseen liittyy myös julkinen näyttely, kuvakatselmus tai kaupunkitilaan sijoittuva interventio. Esiintulojen kautta toiminta on näkyvää ja merkityksellistä mahdollisimman monelle. Taiteilijoiden ja taidekasvattajien rooli on toimia välittäjänä ja mahdollistajana nuorten ideoille. Vuosaari - toisin sanoen toimii aktiivisena yhteistyökumppanina mm. Helsingin nuorisosiainkeskuksen, Tehtaanpuiston yläasteen, Rastilan NNKY:n tyttöjen tila SOpen, Vuosaari-seuran, Meri-Rastila - verkoston ja Kulttuurikeskus Vuotalon kanssa.

Vuonna 2016 toteutettiin kahdeksan työpajasarjaa, joihin osallistui yhteensä 150 nuorta. Työpajojen teemoina oli mm. muotokuvaus, omakuvan pohdinta, paikan ja liikkeen tutkiminen kuvassa, kaupunkiaktivismi sekä nuorten katujuhlan dokumentointi ja kuvajournalismi. Kuljen, Katson, Kohtaan –valokuvanäyttely juhlisti 50-vuotiaasta Vuosaarta esittelemällä alueen lasten ja nuorten omakuvia sekä heidän suhdettaan ympäristöönsä valokuvan keinoin. Näyttely yleisötapahtumineen keräsi Vuotalon galleriaan yli 3000 kävijää. Nuoret näyttivät vihreää valoa toiminnan jatkamiselle ja palaute on ollut kannustavaa. Tehtaanpuiston rehtori Pertti Tossavaisen mukaan oppilaiden työskentely hankkeen taidekasvattajien kanssa on koettu voimaannuttavaksi ja ryhmäytymistä edistäväksi.

Hankkeen ensimmäisenä toimintavuotena aloitettua yhteistyötä jatketaan vuoden 2017 aikana. Kevään työpajojen tuotoksia esitellään toukokuussa Meri-Rastilan kyläjuhliissa sekä Ihmisen mittakaava- tapahtumassa Vuotalon Mosaiikkitorilla. Kesällä järjestetään valokuvakursseja Vuotalossa ja syksyllä toiminta painottuu muuttuvan Meri-Rastilan ympäristöön yhteistyössä Meri-Rastilan toimijoiden sekä KOM-teatterin ja Klockriketeaternin yleisötyöntekijöiden kanssa. Lisäksi Kuvakummit- toimintaa juurrutetaan Vuosaaren Tehtaanpuiston koulussa sekä nuorisotaloissa. Tämä tarkoittaa työpajojen aktiivinuorten kouluttamista toiminnan jatkajiksi omassa lähiympäristössään. Vuosaari - toisin sanoen – hankkeen toimintaa voi seurata yhteisöpalveluissa Facebook ja Instagram @vuosaaritoisinsanoen.

Terveiset Vuosaari-Seuralta

"Helsingin mallin vahvuus on suhteellisen pitkä kesto ja kaupungin vahva taustatuki. Isoin haaste on pysyvän jäljen jättäminen alueelle ja asukkaisiin. Kun malli on alueella ohi, on suuri riski, että mitään jälkeä ei jää. Olisikin syytä miettiä jatkotilannetta. Toisaalta itse näen erityisesti lasten ja nuorison altistamisen taiteelle tärkeäksi. Vuosaaren kaltaisella sosiaalisesti heterogeenisellä alueella on suuri tarve taidekokemusten ja taiteen tekemisen esimerkkien ja taidekäytäntöjen tuntemisella. Tässä on aito jäljen jättämisen mahdollisuus: ei siis alueelle (nuorisosta iso osa kun muuttaa kohta pois omilleen), vaan ihmisiin eli vuosaarelaisiin.

Nuorison suhteen on tärkeää myös taiteen ymmärtämisen edistäminen vaikka erilaisen kouluvierailujen muodossa. Henkilökohtaiset kontaktit ja esimerkit ovat tärkeitä, eikä kaikkien tarvitse itse väkisin väkertää taidetta, vaan taiteen tuleminen oleelliseksi osaksi elämää on vähintään yhtä oleellista. Siitä voi sitten halutessaan jatkaa eteenpäin tekijäksi. Tässäkin siis keskeistä mielestäni on altistuminen ja jäljen jättämisen merkitys.

Yksi haaste on se, että maan paras kulttuuritarjonta on vaivattomasti tavoitettavissa vartin metromatkan päässä eli monet kulttuurin harrastajat eivät tee sitä Vuosaareen vaan keskustassa.

Vuosaari-Seura on tiedottanut mallin tapahtumista verkkosivuillaan ja luovuttanut Sjö-kullan torppaa hankkeen työpajojen käyttöön. Myös paikalliset harrastajateatterit (Vuosaaren kesäteatteri ja Teatteri Ihme), ovat käyneet ideointikeskusteluja ja Teatteri IHME on myös osallistunut yhteisiin esityksiin. Kaupunginosayhdistys ja muut yhteisöt toimivat jatkuvuuden periaatteella ja vapaaehtoistyöllä eli resurssit ovat hyvin erilaiset. Tärkeintä ovat kuitenkin ihmiset. Niiden löytämisessä paikalliset kontaktit ja yhteisöt ovat oleellisia”.

– Matti Lipponen, puheenjohtaja Vuosaari-seura

Vuotalon puheenvuoro

KOM-teatteri, Klockriketeatern ja Suomen valokuvataiteen museo aloittivat Vuosaaren ensimmäisinä Helsingin mallin hankelaisina vuoden 2016 tammikuussa. Taidelaitosten tehtävänä oli alussa ratkaista kenen kanssa verkottua, missä päin Vuosaarta aloittaa toiminta ja mitä toimintamalleja käyttää omassa hankkeessa. Uudet toimijat kohtasivat lisäksi kooltaan haastavan alueen. Vuosaari on pinta-alaltaan Helsingin suurin kaupunginosa jakaantuen yhdeksään eri osa-alueeseen. Asukkaita Vuosaareen on tällä hetkellä noin 37 000, näistä muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvia on 25,4 %¹.

Vuotalon rooli oli hankkeen alussa tutustuttaa taidelaitokset vuosaarelaisiin verkostoihin. Hankelaiset kohtasivat ensi töikseen paikallisia sidosryhmiä yhteisissä tapaamisissa sekä tutustuivat alueeseen opastetuilla kaupunkikävelyillä. Taidelaitoksille tarjottiin myös mahdollisuus käyttää Vuotalon tiloja. Tilakysymys onkin noussut yhdeksi keskeiseksi mietinnän aiheeksi hankelaisten keskuudessa toiminnan edetessä; miten näkyä ja olla säännöllisesti asukkaiden tavoitettavissa.

Helsingin mallin toiminta lähti ripeästi käyntiin Vuosaareen. Suomen valokuvataiteen museon kanssa Vuotalo tuotti yhteistyönä syyskuussa 2016 Kuljen, katson, kohtaan -näyttelyn, joka koostui vuosaarelaisien lasten ja nuorten muotokuvista sekä ajatuksista. Uudet vuosaarelaiset kasvot juhlistivat muotokuvien kautta samalla viisikymmentä vuotta täyttävää kaupunginosaa. Nuorten omakuvat näkyivät myös Itäkeskuksen metroaseman mainospaikoilla Ole hyvä Helsinki -hankkeen kautta. KOM-teatteri toteutti lokakuussa 2016 Ääni-Ilan Vuosalissa. Tapahtuman punaisena lankana oli vuosaarelaisuuden pohtiminen sekä eri taustaisten ihmisten kohtaamisista syntyvät dialogit.

Helsingin mallin kaltaisia toimintatapoja on aiemmin toteutettu Vuotalossa eri teemojen sekä näyttelyprojektien kautta. Vuotalossa on jo jonkin aikaa toteutettu prosessinäyttelyitä, joiden tuotannossa on huomioitu lähtökohtaisesti pakkaidentiteetti ja asukasnäkökulma. Näyttelyprojekteja on toteutettu yli hallintokuntarajojen kaupungin eri virastojen kanssa. Teemat ovat liittyneet arjen kulttuurin eri muotoihin kuten esimerkiksi arjen ekologiaan tai kotiin. Viimeisempänä on lähdetty miettimään asukkaiden kanssa alueella tapahtuvaa rakennetun ympäristön muutosta ihmisen mittakaava teemalla. Kumppanina tässä on muun muassa kaupunkisuunnitteluvirasto.

Vuoden 2017 keväästä kesään toteutetaan Vuotalossa Otto Karvosen kolmiosainen prosessiteos Sea Change. Vuosaaren keskusta on seuraavat 20 vuotta muutoksen alla -rakennustyömaana. Otto Karvonen haastaa teoksensa kautta asukkaat pohtimaan miten muutos vaikuttaa mahdollisesti ihmisten elämään. Samalla selvitetään heidän odotuksiaan, ennustuksia, toiveitaan ja unelmiaan. Kriitikko Otso Kantokorpi miettii näyttelyarviossaan Otto Karvosen tapaa toteuttaa prosessiteostaan. Ammattimaisen taidekriitikon suhde täl-

laiseen taiteeseen on vaikea - Kantokorpi käyttää sanaa haastava. Otso Kantokorpi toteaa, että teos on epäilemättä onnistunut, jos se onnistuu muuttamaan ihmisten elämää. Mutta miten arvioida sitä? Pitääkö odottaa vuosi, vai pidempäänkin? Kantokorpi jatkaa: ”Minua lohduttaa kriittikkona kuitenkin se, että osaan kuvitella. Prosessissa on mukana asukkaita, ja voin kuvitella, että he ryhtyvät miettimään oman kaupunginosansa tulevaisuutta ja mahdollisuuksia ja omaa rooliaan siinä. Silloin prosessi on väistämättä onnistunut – näytti se miltä hyvänsä”². Projektiin osallistujan on mielenkiintoista päästä tutustumaan taiteen kautta avautuviin uusiin paikkoihin ja maailmihin taiteilijan johdolla. Oma ymmärrykseme todellisuudesta ja toisista ihmisistä kehittyä kuviteltuja maailmoja vastaanottamalla ja tutkimalla.

Vuotalon koordinoimissa näyttelykokonaisuuksissa teemana näyttäytyy juuri arki, koska etenkin asukkaiden itseä lähellä olevat arjen asiat kiinnostavat ihmisiä, ja niihin halutaan myös vaikuttaa eri tavoin³. Alueellinen yhteistoimijuus ja hallintokuntarajat ylittävä yhteistyö on ollut Vuotalossa tuttua jo talon olemassaolon alusta lähtien. Vuotalon on suunniteltu rakenteeltaan siten, että talon nelioita käytetään yhteisesti neljän eri hallintokunnan kesken. Ideologialtaan asukas- ja paikkalähtöisen Helsingin malli sopii hyvin Vuosaareen.

Helsingin mallin ensimmäinen hankevuosi Vuosaareen on näyttänyt, miten pitkän yleisötyöperinteen omaava iso taidelaitos on lähtökohdiltaan vahvemmassa asemassa pieniin toimijoihin verrattuna. Museoilla on vahva perinne yleisötyöosaajina, ja monen suuren museolaitoksen sisällä on määritelty omat yleisötyötavoitteet. Tämä on näkynyt esimerkiksi siinä miten Suomen valokuvataiteen museo on aloittanut työskentelyn vaikuttavasti. Pienempien toimijoiden sisään ei ole rakennettu omaa yleisötyömallia samalla tavoin. Hankkeille onkin ensisijaisen tärkeää, että hanketta koordinoiva oma taidelaitos on selkeästi tukemassa hanketyötä.

Helsingin mallin ensimmäinen hankevuosi on takana. KOM-teatteri, Klockriketeatern ja Suomen valokuvataiteen museo ovat löytäneet toimivan yhteistyömallin Vuosaareen. On ollut mielenkiintoista seurata miten hankelaiset ovat Vuotalossa toteutuneiden näyttelyiden lisäksi löytäneet pikku hiljaa eri kumppanuuksia alueelta vaikkapa koulu-yhteistyön muodossa. Hankelaiset ovat myös osallistuneet eri kylätapahtumiin. Osallistava asukas-yhteistyö on ollut ja tulee olemaan luonnollisena osana Vuotalon toimintaa. Yhteistyö Helsingin mallin hankelaisten kanssa on kiinnostavaa ja toimintaa rikastuttavaa. Se, että Vuosaaren alueella toimii vahvoja helsinkiläisiä taidetoimijoita ja osajia, on arvokasta sekä erittäin tärkeää alueelle. Kaupungissa meneillään olevan toimialauudistuksen myötä tulee uudenlaiseen mietintään myös se, mitä on asukkaan osallisuus sekä miten ja millaista vuorovaikutusta käydään vuosaarelaisien kanssa. Taidelaitokset ja Helsingin mallin hankelaiset tuovat uusia näkökulmia tarkastella omaa ympäristöä – taiteen keinoin.

– Tuuli Tokkola, tuottaja, Vuotalo

¹ Helsinki alueittain 2015. Helsingin kaupunki. Tietokeskus.

² Kantokorpi: Kansan Uutiset. 9.4.2017.

<http://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3701015-otso-kantokorpi-taidetta-ilman-teosta>

³ Suomen kuntaliitto; Marianne Pekola-Sjöblom. Asukkaiden osallistaminen päätöksenteossa vaatii panostuksia. <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2012/Sivut/asukkaiden-osallistaminen-paatoksenteossa.aspx>

Muut

Teatterimuseo ja Maria Baric Company – Kohtaamisia voimauttavan taiteen äärellä

Hankkeen tavoite on mahdollistaa uudenlaista ja helposti saavutettavissa olevaa, osallistavaa yhteisöllistä taidetoimintaa Itä-Helsingissä, erityisesti Mellunkylässä ja sen lähialueilla. Toiminta on innostanut mukaan alueen eri-ikäisiä asukkaita ja mahdollistanut osallistujille uusia kokemuksia ja kohtaamisia. Teatterimuseo ja Maria Baric Company ovat kiertäneet vuoden 2016 aikana alueen kaupunginosatapahtumissa järjestämässä asukkaiden toiveiden mukaisesti räätälöityä toimintaa, mm. konsertteja, esityksiä sekä työpajoja. Lisäksi erilaisia sisältökokonaisuuksia toteutettiin tarpeen mukaan mm. vanhuksille, vauvaperheille, erityislapsiperheille ja koululaisille.

“Kiitos kivasta tapahtumasta tänään! 5-vuotias totesi lähtiessä: On tosi kivaa olla lapsi!”

Toiminnasta saatua palautetta.

Kohtaamisia varjoteatterin äärellä vastaanottokeskuksessa

Alueen vastaanottokeskuksen lasten ja nuorten kanssa toteutettiin yhteisöllinen musiikki- ja varjoteatteriprojekti, jossa pakolaislapset valmistelivat työpajamuotoisen työskentelyn kautta yhteisen varjoteatteriesityksen. Heidän tarinansa. “Tarkoitus oli tuoda toiminnan kautta sotaa paenneille lapsille ja nuorille mahdollisuus olla kerrankin pääosassa - niin esityksen ideoinnissa kuin myös sen toteuttamisessa. Musiikillisen varjoteatteritoiminnan keinoin halusimme innostaa lapsia ja nuoria kokeilemaan omia rajojaan oman luovuuden löytämisessä. Tavoitteena olikin mahdollistaa onnistumisen iloa ja yhteisöllisyyden kokemuksia muiden samassa tilanteessa olevien lasten ja nuorten kanssa ja antaa voimauttavia voimavaroja oman elämänsä uudelleen rakentamiseen uudessa ympäristössä.” Työskentely huipentui yhteistyökumppanien kanssa järjestettyyn konserttiin, jossa vastaanottokeskuksen lasten ja nuorten lisäksi esiintyi parisataa lasta lähialueen monikulttuurisista kouluista.

“Tykkäsin, ihan tosi paljon... Tämä oli parasta, mitä minulle on tapahtunut pitkään aikaan!”

Vapaa suomennos projektiin osallistuneelta pakolaislapselta saadusta palautteesta.

Kulttuurikulma Feeniks – uusi alueellinen kohtaamispaikka

Hankkeen ensimmäisen toimintavuoden tärkein saavutus oli uuden taide- ja kulttuuritalan, Kulttuurikulma Feeniksin avaaminen ja toiminnan aloittaminen. Mellunmäen ME-talolla toimivassa kulttuuritalassa on toteutettu mm. taidetyöpajoja ja tapahtumia, jotka mahdollistivat kohtaamisia alueella asuville lapsille, nuorille, työikäisille aikuisille sekä ikäihmisille

ja vastaanottokeskusten perheille. Erityisen tärkeänä ME-talon ja Kulttuurikulma Feeniksin toiminnan ovat kokeneet Mellunmäen, Vesalan ja Laakavuoren lapset ja nuoret, koska juuri tällä alueella ei muuta vastaavaa toimintaa ole ollut tarjolla, kuin ei myöskään taide- ja kulttuuritalaa toiminnan toteuttamisen mahdollistamiseksi. Hyvin alkanutta yhteistyötä Itä-Helsingin toimijoiden ja tapahtumajärjestäjien kanssa jatketaan myös tänä vuonna. Kulttuurikulma Feeniksin ja aluetapahtumien lisäksi toiminta tulee kiertämään myös esimerkiksi palvelukeskuksissa, päiväkodeissa, ensi- ja turvakodissa ja muissa paikoissa, joihin toimintaa toivotaan. Tällä tavoin pystytään parantamaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta myös niille, joita alueella järjestettävät tapahtumat eivät syystä tai toisesta tavoita. Toiminnan suunnittelussa ja sen käytännön toteutuksessa osallistavuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys ovat tärkeitä lähtökohtia.

Herkkuteatteri

Innostunutta palautetta saanutta, eri sukupolvia yhteisen leipomisen ja tarinoinnin äärelle tuonutta Herkkuteatteri -työpajatoimintaa jatketaan sen saavuttaman suosion myötä myös tänäkin vuonna. Konseptiin kuuluu, että työpajoihin saapuvat eri ikäiset ja kulttuuritaustaiset alueen asukkaat kokoontuvat yhdessä nukketheateritaiteilijoiden ja muusikoiden kanssa isojen pöytien ääreen tarinoimaan ja leipomaan. Työpajat ovat olleet erityisen suosittuja lasten, nuorten, vanhempien ja isovanhempien keskuudessa. Yhdessä vietetystä ajasta, erilaisten hahmojen ja pienoislavasteiden muotoon valmistetuista leipomuksista ja kohtaamisten inspiroimista ajatuksista syntyy hetken taidetta - herkullisen hauskoja pieniä esityksiä, jotka sen jälkeen syödään iloisissa tunnelmissa parempiin suihin.

“I’ve been at a nice interactive show with my 2 and 3 years kids. I returned back to my childhood and enjoyed the baking process. Thank you for good memories!”

Vastaanottokeskuksesta saapuneelta pakolaisäidiltä Herkkuteatteri-työpajasta saatu palaute.

Tanssiteatteri Hurjaruuthin kanssa tänä vuonna käynnistyvän yhteistyön myötä Herkkuteatteri-työpajoihin linkittyy myös yhdessä toteutettava Ruokasirkus-konsepti, jonka yhteyteen on mahdollista kehittää esim. lähiruoka- ja hävikkiruokatempauksia. Yhteistyön myötä kehitetään uusina sisältökokonaisuuksina myös mm. akrobatiaa ja varjoteatteria yhdistäviä työpajoja alueen koululaisille.

Toiveiden taivas - tulitaidetta ja kipinöiviä unelmia

Toiveiden taivas on Suomi 100 juhlavuodelle ajoittuva taiteellinen teoskokonaisuus. Siihen kuuluu eri paikoissa kiertävät Kohtaamisia unelmien äärellä -työpajat, joissa kerätään eri ikäisten ja taustaisten ihmisten unelmia. Kiertävien unelmatyöpajojen lisäksi teoksen valmisteluprosessiin kuuluu erityisesti nuorille suunnattua työpajatoimintaa, jonka myötä he pääsevät tutustumaan tulisirkuksen ja tulinukketeatterin tekemiseen. Teoksen visuaalisuus kietoutuu vahvasti elävän tulen ympärille. Teoskokonaisuutena Toiveiden taivas rakentaa tultaiteen, katuteatterin ja unelmoinnin keinoin moniulotteisen ulkoilmateoksen, joka yhteisöllisten esitysten myötä nousee lopulta juhlistamaan 100-vuotista Suomea. Yhdessä -teeman mukaisesti Toiveiden taivas onkin ennen kaikkea teos, joka rakentuu yhdessä - ja rohkaisee unelmoimaan.

“Tällä teosprosessilla haluamme ennen kaikkea rohkaista lapsia ja nuoria siihen, että he voisivat löytää jonkun unelman, josta pitää kiinni - ja jota he uskaltaisivat lähteä tavoittelemaan. Jos elämä on tuonut vastaan liikaa haasteita, surua tai vastoinkäymisiä, voi hyvin olla, ettei ole saanut tilaa, aikaa, kannustusta eikä mahdollisuuksia omien unelmien etsimiselle. Tällöin voi olla hyvin vaikeaa edes uskaltaa unelmoida. Taiteilijoina haluamme omalla työskentelyllämme olla osaltamme rakentamassa sellaista tulevaisuuden Suomea, jossa jokainen lapsi ja nuori voisi kokea, että minullakin on oikeus unelmoida - ja lähteä tavoittelemaan näiden unelmien saavuttamista. Haluamme olla taiteen keinoin mukana taistelemassa nuorten syrjäytymistä vastaan.”

Tanssiteatteri Hurjaruuth – Sirkus saapuu kaupunkiin

Sirkus saapuu kaupunkiin hankkeen tavoite on tuoda lisää sirkusta kaupunkiin. Hanke lisää sirkuksen saavutettavuutta ja asukkaiden osallisuutta taiteeseen. Hankkeessa juurrutettiin vuonna 2016 sirkustoimintaa Ruoholahden ja Jätkäsaaren alueelle. Yhteisöllistä sirkuskokemusta rakennettiin useissa paikoissa, muun muassa Nuorisotalo Korallissa ja Ruoholahden Leikkipuistossa sekä yhteistyössä alueen päiväkotien ja koulujen kanssa. Työpajoja, lyhytkursseja ja muita tempauksia kertyi yli 100 ja osallistujia tapahtumissa yhteensä yli 2000.

Projektin huipennus oli keväinen sirkusviikko, jolloin kaikille avoin värikäs sirkusteltha valtasi kaupunginosan. Teltalla järjestettiin avointa sirkusolohuonetoimintaa livemusiikilla, vauva- ja taaperosirkusta, kaiken ikäisten musaparaati sekä afrotanssin, musiikin ja lorujen työpajoja. Päivisin työpajoja suunnattiin alueen koululaisille ja päiväkodeille ja iltapäivisin & iltaisin alueen kaikille asukkaille. Teltalta lähti päivittäin myös elämykselliset kaupunkierrokset, joita veti teatteri-ilmaisunohjaaja. Toiminnallinen kaupunkierros pohjautui alueen eri-ikäisten asukkaiden tarinoin, joita oli kerätty kevään aikana teatterityöpajoissa mm. vanhustenkeskuksessa Lauttasaaren puolella sekä Ruoholahden ja Jätkäsaaren päiväkodeissa sekä leikkipuistolla. Sirkusviikkojen yhteydessä toteutettiin myös alueen päiväkotien yhteinen jättipiknik. Lisäksi Hurjaruuth on ollut mukana alueen elämyksellisen joulukalenterin kehittämisessä. Hanke Ruoholahden alueella päättyi vuoden 2017 alkuun, ja Jätkäsaaren kirjastossa oli esillä 13.1. saakka Hurjaruuthin kokemuksellinen sirkusnäyttely MUISTIKUVIA. Hankkeen vaiheita esittelevään näyttelyyn pääsi tutustumaan sekä omatoimisesti että ohjatuissa työpajoissa.

Sirkus saapuu kaupunkiin -hanke siirtyy vuonna 2017 Itä-Helsinkiin Mellunkylän alueelle. Kohderyhmänä vuonna 2017 ovat maahanmuuttajaperheet ja muut alueen eri-ikäiset asukkaat. Itä-Helsingin alueella jatketaan avoimen, olohuonemaisen kaupunkisirkuksen

rakentamista. Tapahtumapäivien lisäksi järjestetään sirkustyöpajoja ja monikulttuurista perhesirkusta. Hurjaruuthilla on oma 60 hengen sirkusteltha, joka sopii katusirkuskäyttöön. Aluetapahtumien, kuten Skidirockin yhteydessä kaikille avoin sirkusteltha tuo väriä kaupunginosaan.

Itä-Helsingin alueella toimivien Teatterimuseon ja Maria Baric Companyn kanssa kehitetään yhteistyössä muun muassa akrobatiaa ja varjoteatteria yhdistäviä työpajoja koululaisille. Syksyllä 2017 järjestetään tulisirkuskurssi alueen nuorille. Lisäksi suunnitelmassa on kehitellä uutta Ruokasirkus-konseptia, jolloin sirkusteltassa tapahtuvien työpajojen ja muun toiminnan yhteyteen on mahdollista kehittää hävikkiruokatemppauksia. Toiminnan on tarkoitus muotoutua alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa dialogissa.

*Kaupunkierros
Tanssiteatteri Hurjaruuth
Sirkus saapuu kaupunkiin -hanke
Kuva: Pisko Aunola*

3

Kaupungin eri hallintokunnat mukana Helsingin mallin toiminnoissa

HAM Helsingin kaupungin taidemuseo

HAM on koko Helsingin kokoinen taidemuseo joka ulottaa toimintansa myös niille alueille, joilta ei usein tulla keskustaan museokäynneille. Haluamme edistää kaupunkilaisten kiinnostusta taiteen kokemiseen, tekemiseen ja harrastamiseen. Vuosina 2016–18 HAM keskittyy aluetyössään Jakomäkeen hankkeella Taidetta sataa Jakomäkeen. Hankkeen tavoitteena on kaupunkilaisten osallistaminen ja korkealaatuisen taiteen vieminen jakomäkeläisten saavutettavaksi. Hankkeen tarkoituksena on lisäksi edistää jakomäkeläisten yhteisöllisyyttä ja vahvistaa positiivista kuvaa alueesta. Taidetta sataa Jakomäkeen luo viihtyisää ja haus Kempaa kaupunkia. Museon tavoitteena on HAMin yleisösuhteen kehittäminen, yhteistyö kaupungin eri toimijoiden välillä ja uudenlaisten julkisen taiteen ja osallistavan aluetyön mallien kehittäminen museolle.

Hanke on suunnattu Jakomäen asukkaille (alueeseen kuuluu myös Alppikylä ja Suurmesä). Hanke alkoi vuoden 2016 alussa tutustumalla Jakomäkeen ja sen asukkaisiin järjestämällä Jakomäessä taidepajoja ja -leirejä ja jakomäkeläisten vierailuja HAMiin. Taidepajoja on pidetty kirjastolla ja Jakomäen koululaisille järjestettiin taideläiri nuorisotalon tiloissa. Leiri järjestettiin yhdessä Helsingin mallin toimijoiden, Pohjois-Helsingin bändikoulun ja Helsingin kaupunginteatterin, kanssa. Samojen kumppanien kanssa järjestimme myös Studio Jakiksen, monitaiteisen kerhon ala- ja yläkoululaisille. Alueella järjestämäämme taidetoimintaa osallistui vuoden 2016 aikana 650 jakomäkeläistä.

Keväällä 2017 olemme kutsuneet Jakomäen koulun kaikki luokat ilmaiselle opastukselle HAMin Modernia elämää! -näyttelyyn. HAMin kokoelmateoksia sijoitetaan alueen julkisiin tiloihin, ensimmäisenä palvelutalo Vuorensyrjään keväällä 2017. Palvelutalon henkilökunta kävi HAMissa tyhy-pajoissa syksyllä 2016 ja keväällä 2017 järjestetään palvelutalossa sen asiakkaille taidepajoja.

Samalla kun taidetoimintaa on viety alueelle, on kartoitettu mahdollisia osallistujia tuleviin, taiteilijavetoisiin yhteisöllisiin kaupunkitaideprojekteihin. Avoin haku yhteisötaiteen tekijöille ja työryhmille umpeutui maaliskuussa 2017. Hakemuksia tuli kymmeniä ja niiden joukosta HAMin valintaraati valitsee 1-2 toteutettavaksi Jakomäessä 2017-18.

HAMin osallistava kokoelmateos Vieno Motors toteutetaan Jakomäessä Lähiöfestivaalin yhteydessä syksyllä 2017.

Olemme tehneet Jakomäessä yhteistyötä monien toimijoiden kanssa: nuorisotalon, kirjaston, koulun, pienperheyhdistys Punahilkan, Vuorensyrjän palvelutalon, leikkipuiston, Operaatio Pulssin, Pohjois-Helsingin Bändikoulun, Helsingin kaupunginteatterin ja kulttuuriyhdistys Lilan kanssa. Kaiken kaikkiaan yhteistyö on ollut mielekästä ja helppoa. Olemme tunteneet itsemme todella tervetulleiksi alueelle ja saaneet alueen toimijoilta apua, neuvoa ja tiloja lainaan aina tarvittaessa. Myös yhteistyö muiden kulttuuritoimijoiden kanssa on sujunut erinomaisesti. Olemme koordinoineet toimintojamme alueella yhdessä ja jakaneet kokemuksiamme. Myös yhteistyöprojektit ovat sujuneet hyvin.

– Nanne Raivio, Lotta Kjellberg ja Taru Tappola, HAM –Helsingin taidemuseo

Nuorisoasiainkeskus

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksella on laaja alueellisten nuorisotalojen verkosto: yli 60 hyvin erilaista ja erikokoista tilaa Östersundomista Konalaan ja Punavuoresta Suutarilaan. Nuorisotiloissa järjestetään tapahtumia ja monenlaista harrastustoimintaa alueen nuorten toiveiden pohjalta ja usein myös nuorten toimesta. Kun kulttuurikeskus vuonna 2014 julkaisi tutkimuksensa siitä, kuinka kulttuuriin suunnatut avustukset jakautuvat kaupungissa alueellisesti, vertasimme tutkimuksen karttoja omiin tietoihimme siitä, millä alueilla nuoret toivovat kulttuurisia harrastuksia. Ei liene yllätys, että huomasimme karttojen vastaavan toisiaan. Niillä Helsingin alueilla, joilla oli kulttuuritarjontaa, myös nuoret osasivat toivoa kulttuurisia toiminnan ja harrastamisen mahdollisuuksia kun taas alueilla, joilla kulttuuriin ei satsattu, sitä ei myöskään osattu toivoa.

Koska nuorisoasiainkeskuksessa tiedetään hyvin, kuinka vahva väline kulttuuri on silloin, kun nuoret haluavat parantaa asuinalueitaan tai tuoda julki mielipiteitään, puhumattakaan siitä, miten vahvasti kulttuurisissa prosesseissa mukana olo tukee nuoren kasvua henkilökohtaisella tasolla, meidän oli helppo lähteä mukaan taistelemaan kulttuurista eriarvoitumista vastaan ja toteuttamaan Helsinki-mallin periaatteita omassa toiminnassamme. Lähdimme siirtämään omia kulttuurisen nuorisotyön toimintamuotojamme alueille, jossa toimintaa ei aikaisemmin ollut ja toimipaikkamme ottivat iloiten vastaan alueille ilmestyneet taidetoimijat ja yhteistyön heidän kanssaan.

Yhteistyö taidetoimijoiden ja nuorisotoimijoiden välillä ei aina sujunut helposti ja ongelmitta, mutta olemme oppineet nopeasti. Tajuamme nyt, että edustamme hyvin erilaisia toimintakulttuureita ja puhumme välillä eri kieltä. Huomasimme, että on asioita, jotka on välttämätöntä puhua auki ja sopia ennen työn alkamista ja laadimme noista asioista perehdyttämispaketin, jonka pyrimme käymään läpi taiteilijoiden ja nuoriso-ohjaajien kanssa yhteistyön alkuvaiheessa. Yhteiset pelisäännöt ovat vähentäneet väärinymmärryksiä ja sekaannuksia. Ne ovat myös tuoneet työhön tasa-arvoa ja molemminpuolista tavoitteiden ymmärrystä.

Helsinki-malli nojaa ajatukseen siitä, että kulttuuri on ihmisen perusoikeus, joka kuuluu kaikille helsinkiläisille. Etenkin nuorena ihminen rakentaa omaa minäkuvaansa ja identiteettiään kulttuurin ja kulttuurisen toimimisen kautta ja juuri silloin mahdollisuuden monenlaiseen kulttuurin kokemiseen on oltava jokaisen ulottuvilla. Nuoren on saatava kokea itsensä pieneksi epäinhimillisen taitavan muusikon suoritusta seurattessaan ja hänen on saatava kokea itsensä suureksi onnistuessaan ystäviensä kanssa oman bändinsä ensimmäisellä keikalla. Maantieteellinen välimatka synnyttää henkistä välimatkaa: jos kulttuuri ei ole nuoren fyysisesti saavutettavissa, jää se helposti myös henkisesti kaukaiseksi asiaksi. Siksi Helsinki-mallin kaltaista tasa-arvoistajaa tarvitaan tämän päivän kasvavassa Helsingissä enemmän kuin koskaan.

– Ulla Laurio, Kulttuurisen nuorisotyön yksikkö, Nuorisoasiainkeskus

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Meri-Rastilan kaupunkiudistus muuttaa asuinalueita merkittävästi. Alueelle saapuu uusia asukkaita, metroaseman ympäristö kokee mullistavan muutoksen, puistoja kehitetään ja päiväkodit ja koulut voivat uudistua. Kulttuurin keinoin voidaan käsitellä alueen nykyisten asukkaiden ajatuksia suuresta muutoksesta ja uusien asukkaiden saapuessa yhdistää vanhoja ja uusia asukkaita. Kulttuurin ilmaisutapoja voidaan käyttää vuorovaikutuksen työkaluna: uudenlainen vuoropuhelu voi tuoda alueen suunnittelijoille uusia ajatuksia ja toisaalta avata asukkaille erilaisia näkökulmia liittyen kaupunkiudistukseen. Parhaimmillaan Helsingin malli voi tuoda alueen asukkaille lisää rajoja ylittävää yhteisöllisyyttä, mikä toivottavasti säilyy myös kaupunkiudistuksen muutosten keskellä ja sen jälkeen.

Vuosaaren Helsingin mallin taidetoimijat Klockriketeatern, KOM-teatteri ja Suomen valokuvataiteen museo ovat valinneet tulokulmiksi kulttuuriympäristön havainnoinnin ja kaupunkiaktiivisuuden. Nämä teemat käsittelevät kaupunkiudistukseen kiinteästi liittyviä kysymyksiä, jotka yhdistävät ja keskusteluttavat paljon alueen asukkaita ja suunnittelijoita. Kulttuurin keinoin näihin haastaviin teemoihin on mahdollista saada uusia näkökulmia, mikä voi edistää suunnittelun ja asukastoiminnan yhteistyötä entistä paremmin.

Väliaikaiset taideinstallaatiot saattavat synnyttää toiveen myös pysyvämmistä taide-oksista tai vaikkapa toistuvista kulttuuritapahtumista, mikä voi herättää asukasyhdistykset tai/kaupungin toimijat uuteen projektiin. Kulttuuritoimijat ovat innostuneita, heillä on paljon ideoita ja halu ymmärtää alueen asukkaita ja kaupunkiudistusta. On kiinnostavaa nähdä mihin Helsingin malli johtaa Meri-Rastilassa. Näen, että Helsingin mallin yhteistyö kaupunkisuunnittelun ja lähiökehittämisen kanssa on tärkeää ja siinä on paljon potentiaalia.

– Linda Wiksten, Kaupunkisuunnitteluvirasto / Lähiöprojekti

Kansainvälinen vertailu

Lyon – kulttuurityön sopimus

Kulttuurikeskus kiinnitti huomiota Lyonin kaupungin kulttuurityön malliin jo vuonna 2010. Kulttuurikeskus on toteuttanut kolme opintomatkaa Lyoniin (vuosina 2011, 2013 ja 2016), joihin ovat osallistuneet edustajia kaupungin eri hallintokunnista, muista kunnista, taidelaitoksista ja yhteisöistä. Syksyllä 2016 toteutetulle matkalle osallistui 10 henkilöä viidestä eri virastosta (Nuorisosiainkeskus, HAM-Helsingin taidemuseo, Kulttuurikeskus, Kaupunkisuunnitteluvirasto sekä kaupunginkanslian elinkeinoyksikkö).

Lyonin kaupungissa asuu noin 500 000 asukasta ja suur-Lyonissa noin 1,3 miljoonaa ihmistä. Helsinki on asukasluvun valossa hyvin vertailukelpoinen Lyonin kanssa. Lyonin kaupungin kulttuurielämä on todella runsasta ja monimuotoista. Kaupungissa on lukuisia kansainvälistä mainetta niittäneitä laitoksia (kuten Tanssin talo ja Ooppera), runsaasti festivaaleja ja muita tapahtumia, huikeita museoita ja vilkas vapaan taiteen kenttä.

Kulttuuri on nostettu kaupunkipolitiikan yhdeksi kärkiteemaksi ja kulttuuri koetaan tärkeäksi työkaluksi kaupungin kehittämisessä. Kulttuuriasioista vastaavan apulaiskaupunginjohtajan mukaan: ”Kulttuuri on työkalu, jolla nostetaan asukkaiden ja asuinalueiden arvoa”. Lyonissa asukkaat ovat kaiken toiminnan ytimessä ja tiiviisti mukana kaupunkinsa kehittämisessä. Tämä poliittinen valinta on kaupunkipolitiikan ydin. Toinen kriittinen tekijä on, että kulttuuria ei ymmärretä Lyonissa erilliseksi saarekkeeksi, vaan kaupunkipolitiikan sykkiväksi sydämeiksi. Taloudellisestikin tiukkoina aikoina kaupungin satsaus kulttuuriin on pysynyt lähes ennallaan, sen sijaan Ranskan valtion ja alueviranomaisten rahoitus on selkeästi vähentynyt viime vuosina.

Lyonin kulttuuripolitiikalle on ominaista kulttuurin nivoutuminen alueelliseen, sosiaaliin ja yhteiskunnalliseen kehitystyöhön ja työtä tehdään poikkihallinnollisesti laajalla kosketuspinnalla. Asukkaiden osallistaminen on myös yksi kulttuurityön punaisista langoista. Lyonissa on parhaillaan identifioitu 15 haasteellista kaupunginosaa, joissa on erityyppisiä kehitystarpeita. Nämä kaupunginosat vaihtelevat asukasmääriltään 2 000-25 000 asukkaan välillä, vastaten kaiken kaikkiaan noin 18 % Lyonin asukkaista. Jokaisessa kaupunginosassa toimii poikkihallinnollinen korttelityöryhmä ja alueilla on lukuisia verkostoja, kulttuuri- ja nuorisokeskuksia, kouluja, yhdistyksiä ja asukasryhmiä, jotka osallistuvat yhteistyöhön.

Kulttuurisopimus (Charte de coopération culturelle) on kaupungin ja 25 taidelaitoksen yhteinen sopimus, joka allekirjoitetaan neljän vuoden kausiksi. Sen myötä myös isot taide- ja kulttuurilaitokset osallistuvat alueiden kehittämiseen yhdessä asukkaiden kanssa. Kaupunki rahoittaa merkittävästi näitä laitoksia ja sen lisäksi ne useimmiten saavat toimia kaupungin omistamissa tiloissa veloituksetta. Viimeisen neljän vuoden jakson aikana 22 laitosta on toteuttanut 190 hanketta näissä kaupunginosissa. Kaupungin kulttuuritoimi tukee laitosten jalkautumista, mm. järjestämällä yhteisiä tapaamisia kulttuurilaitosten ja aluetoimijoiden edustajille.

Taidelaitokset tekevät seinien ulkopuolista toimintaa luontevasti niille tyypillisellä tavalla. Laitokset valitsevat itsenäisesti teemat ja kaupunginosan, joissa työskentelevät. Uusien yhä monimuotoisempien yleisöjen tavoittaminen on kaikkien yhteinen tavoite. Kulttuuriyh-teistyösopimuksen vahvuus on laitosten ja paikallisten järjestöjen välinen tiivis yhteistyö. Laitokset vastaavat itse siitä, että valitsevat sopivat yhteistyökumppanit kaupunginosista. Usein myös laitosten tiloja annetaan asukasyhdistysten ja järjestöjen käyttöön.

Mielenkiintoinen esimerkki kulttuurin nivoutumisesta kaupunkikehittämisessä löytyy Duchèren kaupunginosasta, jossa on ollut käynnissä mittava rakenteellinen muutoshanke jo vuodesta 2005. Duchèren lähiö on 60-luvulla rakennettu, jättiläismäisten vuokratalojen hallitsema kaupunginosa Länsi-Lyonissa. Alue on tunnettu räjähdysmäisesti kasvaneiden sosiaalisten ongelmien ja työttömyyden takia. Kaupunginosan kehittämis- ja uudelleenra-kentamisprojektissa on purettu betonikerrostaloja ja uusia rakennetaan tilalle. Samalla monipuolistetaan alueen asuntokantaa, joka ennen koostui lähes 80%:sesti sosiaalisin pe-rustein asuvista kaupunkilaisista. Alueen elävöittäminen on ylipäätään hyvin monipuolista. Työpaikkoja ja kauppia houkutellaan alueelle, myös uusien kerrostalojen kivijalkoihin. Eri-laiset kulttuurihankkeet on nähty keinona madaltaa asukkaiden suhtautumista muutoksiin ja vahvistaa heidän elämäniloaan ja viihtymistä asuinalueella.

Muutosprosessin aikana taiteilijaryhmät ovat mm. toteuttaneet työpajoja asukkaiden kanssa, tehneet lukuisia ympäristötaideteoksia työmailla, pystyttäneet väliaikaisen nykya-taidemuseon tyhjään rakennukseen ja perustaneet elokuvateatterin entisen kirkon tiloihin. Kulttuurihankkeet on koettu loistaviksi keinoiksi lisätä yhteisöllisyyttä ja vahvistaa asuk-kaiden myönteistä kuvaa asuinalueestaan.

Kaupungin kulttuuritoimen edustaja osallistuu Duchèren kaupunginosan alueryhmään ja toimii linkkinä taidelaitosten ja aluetoimijoiden välillä. Kaupunki palkkaa säännöllisesti taiteilijaryhmiä toteuttamaan erilaisia hankkeita asukkaiden kanssa ja taidelaitokset toteut-tavat myös kulttuurisopimuksen puitteissa toimintaa alueella. Lyonin nykytaiteen museo (Musée d'Art Contemporain) tekee esimerkiksi yhteistyötä paikallisen jalkapallon seuran eri-ikäisten harrastajien kanssa.

Asukkaat ovat osallistuneet alueelle tilattujen julkisten taideteosten valintaan ja to-teutukseen. Kuvanveistäjä Ghyslain Bertholonin Petra Silva –niminen teos perustuu pai-kalliseen taruun jättiläismajavasta, joka tuhosi jokivarren puustoa saadakseen pesäänsä rakennusmateriaalia. Duchèren rakennusurakan aikana puiston kaivaustöiden yhteydes-sä löytyi historiallisia roomalaisia pylväsrakennelmia sekä vanhoja esineitä. Taiteilija loi yhdessä paikallisen koulun oppilaiden kanssa kehyksen taiteelliselle hankkeelle. Paikka-sidonnan taideteoksen rahoittivat kaupunki ja alueviranomaiset, hankkeen toteutuk-seen osallistuivat asukkaiden lisäksi Lyonin arkeologinen osasto, kaupunginkirjasto ja nykytaiteen taidemuseo.

Valokuvaaja Yveline Loiseur toteutti keväällä 2016 puolestaan yhdessä asukkaiden kanssa voimauttavan valokuvataidehankkeen. Tavoitteena oli vahvistaa yhden Duchèren isoimman kerrostalokompleksin asukkaiden yhteisöllisyyttä ja positiivista minä-kuvaa va-lokuvan keinoin. Hanke koostui erilaisista työpajoista ja lopulta asukkaiden muotokuvista koottiin 120 metriä pitkä vaikuttava taidenäyttely kerrostalon ulkoseinustalle.

Vuonna 2011 kirjoitettu kattavampi raportti Lyonista löytyy kulttuurikeskuksen sivuilta:
www.hel.fi/static/kulke/lyonraportti.pdf

Arts Council England – Creative people and places ohjelma

Taiteen saavutettavuus ja saatavuus ovat tärkeitä teemoja myös lukuisten englantilaisten kaupunkien kulttuuripolitiikassa. Kulttuurikeskus on tutustunut mm. Birminghamin Culture on your doorstep hankkeeseen, jonka tavoitteena on lisätä kaupunkilaisten osallisuutta ja ammattimaisen taiteen saavutettavuutta eri kaupunginosissa. Birminghamin kymmeneen kaupunginosaan on perustettu Local Arts Forum työryhmä, johon kuuluu kulttuuriyhteisöjen edustajia, yksittäisiä taiteilijoita ja kaupungin aluetyöntekijöitä. Ryhmien tarkoituksena on toimia paikallisesti ruohonjuuritasolla, tukea taidelaitosten toimintaa alueella ja verkostoitumista sekä määritellä kehittämistarpeita.

Kulttuurin saatavuuden alueellinen tasapaino on noussut myös valtakunnalliseksi kehittämistavoitteeksi ja Arts Council England tekee tämän eteen todella kiinnostavaa työtä. Taidetoimikunta perusti vuonna 2013 erillisen rahoitusohjelman, jonka tarkoituksena on vahvistaa taiteen alueellista saatavuutta ja ihmisten osallistumismahdollisuuksia. Creative People and Places ohjelman puitteissa rahoitetaan parhaillaan 21 hanketta ympäri maata. Kyse on hankkeista, jotka toteutetaan yhteistyössä mm. taidelaitosten, terveysviranomaisen, paikallisten yritysten, urheiluseurojen, asukasjärjestöjen, rakennuttajien ja paikallisviranomaisten kanssa.

Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle oikeus kokea ja inspiroitua taiteesta. Yhteistyöhankkeet rohkaisevat asukkaita luomaan juuri sen tyyppistä taidetta, jota he itse haluavat nähdä omalla asuinalueellaan. Ohjelmassa haetaan rohkeasti uusia lähestymistapoja taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Tavoitteena on taiteen avulla haastaa yhteisöjä ja luoda uusia kohtaamisia sekä yhteistyötapoja.

Arts Council England painottaa hankkeiden ja toiminnan seurannan sekä vaikuttavuuden arvioinnin merkitystä. Hankkeita arvioidaan sekä paikallisesti että kansallisesti. Hankkeita on seurattu myös taiteellisesta näkökulmasta. Arts Council England kuratoi hankkeeseen kaksi taiteilijaa, joiden tehtävänä oli luoda ohjelmasta taiteellinen arviointi. Kirjailija Sarah Butler ja kuvataiteilija Nicole Mollett seurasi hankkeita, niiden onnistumisia ja haasteita. Lopputuloksena syntyi oma itsenäinen teos More Than 100 Stories, johon on kuvattu eri taiteen keinoin osallistuneiden asukkaiden kokemuksia ja tuntemuksia. Teos koostuu mm. runoista, maalauksista, animoiduista tarinoista ja sarjakuvista.

Arts Council korostaa kulttuurin osuutta paikallisen identiteetin luomisessa ja sen mahdollisuuksia muokata asuinalueita. Taidetoimikunta tekee tiiviisti yhteistyötä paikallisviranomaisten, kuten kaupunkien kulttuuritoimien kanssa samalla kuitenkin korostaen, että päävastuu kulttuuripalveluiden tuottamisessa on oltava kunnilla. Erillisen valtakunnallisen rahoituksen avulla pyritään vahvistamaan osapuolten osaamista, luodaan uusia verkostoja sekä mahdollistetaan uudet avaukset ja rohkeat kokeilut.

Arts Council on selkeästi viestittänyt, että taidekentän rakenteiden on muututtava nykypäivän yhteiskunnallisten muutosten ja haasteiden myötä. Taidekentän on löydettävä uusia tapoja ajatella ja toimia, mukauttaa toimintojaan, ennakoita ja ottaa riskejä. Arts Council on korostanut myös yhteistyön tarpeellisuutta, vain erilaisten yhteistyötapojen kautta voidaan vahvistua ja kohdata taloudellisesti haasteelliset ajat. On haettava jatkuvasti uusia toimintatapoja ja yhteistyökumppaneita sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

Lisätietoja: www.creativepeopleplaces.org.uk

Tiedontuotanto ja vaikuttavuusarviointi

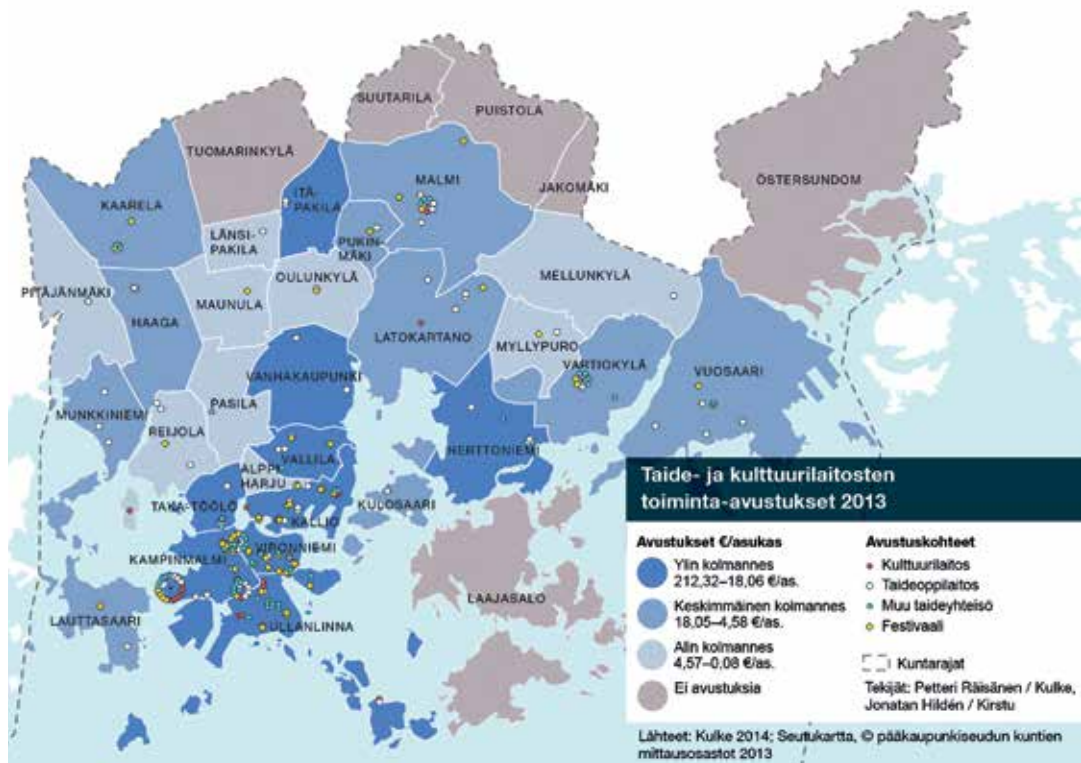
Yhtenä Helsingin mallin pilotoinnin osa-alueena on ollut alueellisessa kulttuurityössä tarvittavan tietopohjan rakentaminen ja työvälineiden luominen pilotoinnin seurannalle ja arvioinnille. Tätä varten on kehitetty kulttuurikeskuksen sisäistä osaamista. Lisäksi vuosien 2015–16 aikana on tehty tutkimusyhteistyössä mm. HUMAKin, Helsingin Tietokeskuksen, Aalto Yliopiston ja Helsingin Yliopiston kanssa.

Tietojohtamiseen panostamisen tavoitteena on ollut luoda kokonaiskuva kulttuuripalveluiden kattavuudesta ja käytön nykytilanteesta. Erityisesti paikkatietoihin perustuvien tietoaineistojen ja laskennallisten menetelmien hyödyntäminen on tarjonnut uudenlaista tietopohjaa kulttuuripalveluverkon alueellisen saavutettavuuden arvioimiseksi, resurssien suuntaamiseksi katvealueille sekä kulttuuri-osallistumisen alueellisten erojen todentamiseksi. Samalla tieto antaa legitimeettiä alueellisen kulttuurityön tarpeellisuudesta ja työlle on täten helpompi saada tukea päätöksentekijöiltä.

Paikkatietoa kulttuuritarjonnasta ja -osallistumisesta

Vuonna 2014 kulttuurikeskus teki selvityksen Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan myöntämien avustusten alueellisesta jakautumisesta. Selvitys osoitti, että suurin osa ammattitaiteellisesta toiminnasta tapahtuu kantakaupungin alueella, eikä sen ulkopuolella ole juuri kulttuuripalveluita. Selvityksestä saatu tieto toimi yhtenä Helsingin mallin taustamuuttujana asuinalueista, joihin tulisi suunnata lisää kulttuuritarjontaa. Erityisesti Jakomäki ja Maunula erottautuivat alueina, joissa avustuksilla tuettua toimintaa oli niukasti.

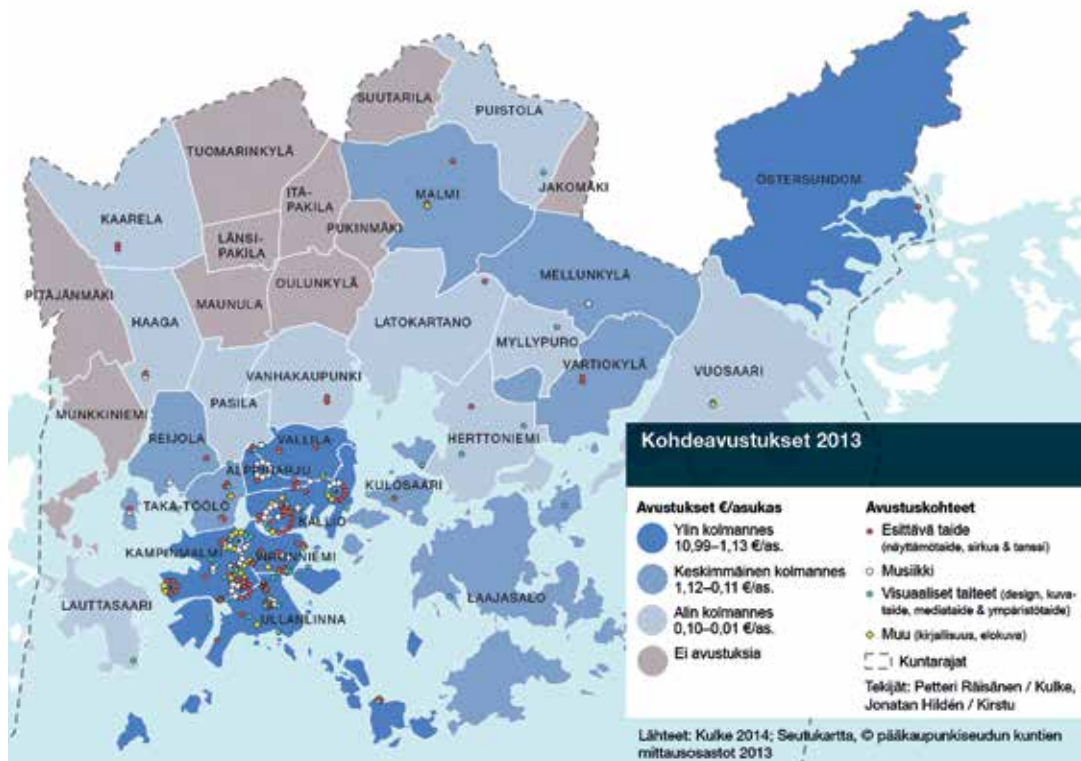

Yhtenä Helsingin mallin pilotoinnin osa-alueena on ollut alueellisessa kulttuurityössä tarvittavan tietopohjan rakentaminen ja työvälineiden luominen pilotoinnin seurannalle ja arvioinnille. Tätä varten on kehitetty kulttuurikeskuksen sisäistä osaamista. Lisäksi vuosien 2015–16 aikana on tehty tutkimusyhteistyötä mm. HUMAKin, Helsingin Tietokeskuksen, Aalto Yliopiston ja Helsingin Yliopiston kanssa.

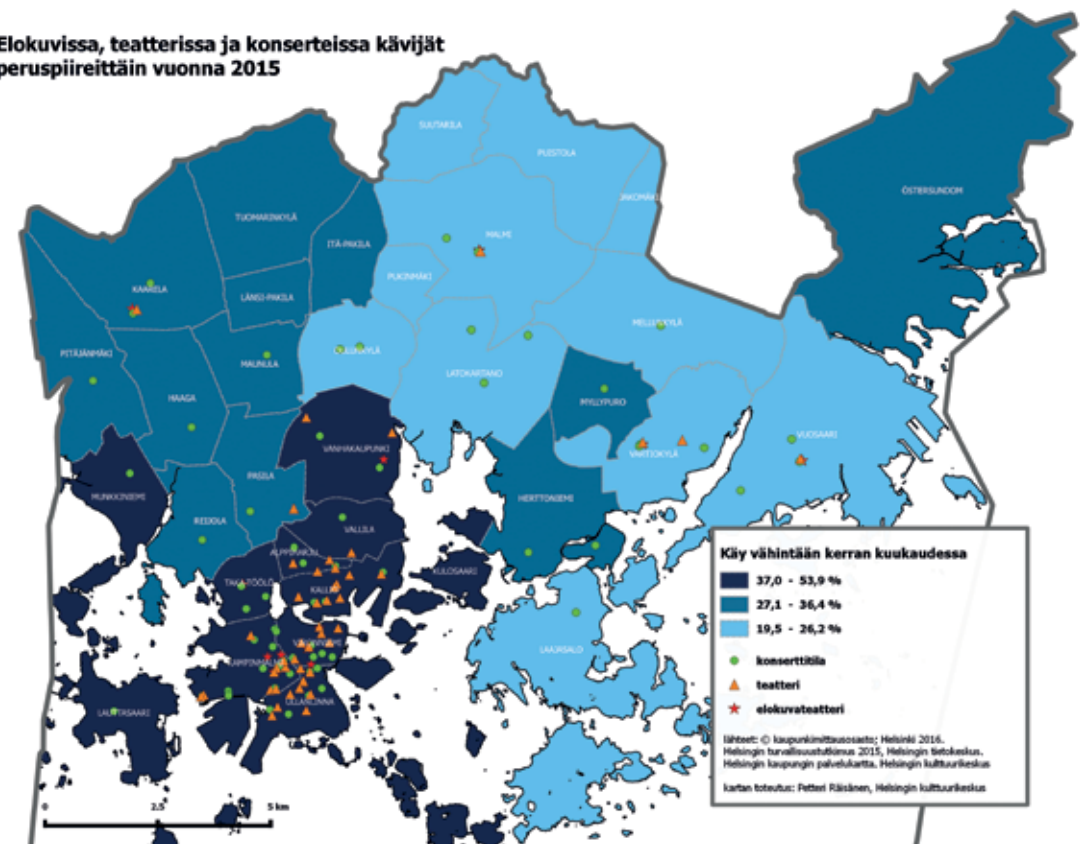
Tietojohtamiseen panostamisen tavoitteena on ollut luoda kokonaiskuva kulttuuripalveluiden kattavuudesta ja käytön nykytilanteesta. Erityisesti paikkatietoihin perustuvien tietoaisteistojen ja laskennallisten menetelmien hyödyntäminen on tarjonnut uudenlaista tietopohjaa kulttuuripalveluverkon alueellisen saavutettavuuden arvioimiseksi, resurssien suuntaamiseksi katvealueille sekä kulttuuri-osallistumisen alueellisten erojen todentamiseksi. Samalla tieto antaa legitimeettiä alueellisen kulttuurityön tarpeellisuudesta ja työlle on täten helpompi saada tukea päätöksentekijöiltä.

Paikkatietoa kulttuuritarjonnasta ja -osallistumisesta

Vuonna 2014 kulttuurikeskus teki selvityksen Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan myöntämien avustusten alueellisesta jakautumisesta. Selvitys osoitti, että suurin osa ammattitaiteellisesta toiminnasta tapahtuu kantakaupungin alueella, eikä sen ulkopuolella ole juuri kulttuuripalveluita. Selvityksestä saatu tieto toimi yhtenä Helsingin mallin taustamuuttujana asuinalueista, joihin tulisi suunnata lisää kulttuuritarjontaa. Erityisesti Jakomäki ja Maunula erottautuivat alueina, joissa avustuksilla tuettua toimintaa oli niukasti.

Elokuissa, teatterissa ja konserteissa kävijät peruspiireittäin vuonna 2015

Avustusten lisäksi alueellisen kulttuurityön tietopohjan rakentamisessa hyödynnettiin erilaisia kysely- ja lipunmyyntiaineistoja. Vuonna 2016 julkaistussa Kvartin artikkelissa kuvattiin, miten eri kaupunginosista käydään kulttuuritilaisuuksissa ja miten kaupunginosien kulttuuritarjontaa vaikuttaa tilaisuuksissa käymiseen. Artikkelin mukaan kulttuuri-

laisuuksissa käymisessä ilmeni suuria eroja peruspiirien välillä. Asukkaiden käyntimäärät olivat korkeimpia kantakaupungin alueella, jossa myös sijaitsee eniten elokuvateattereita, teattereita ja konserttitiloja. Vastaavasti kantakaupungista poispäin siirryttäessä sekä kulttuuritarjonnan määrä että kulttuuritilaisuuksissa käyminen vähenevät.

HELSINGIN MALLIN INDIKAATTORIT

TASAPAINOINEN KULTTUURI-HELSINKI	KEHITTYVÄT KAUPUNGINOSAT	YHDESSÄ ENEMMÄN
<p>Tavoite: asukkaiden kulttuuriolosuhteiden vahvistaminen, sekä kaupunginosien taidetarjonnan monipuolistaminen</p> <p>Indikaattori:</p> <ul style="list-style-type: none"> kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustamisten alueellinen jakautuminen elokuvissa, teatterissa, konserteissa käyminen kulttuuritilaisuuksien eikävijyyden muutos pilotointialueilla 	<p>Tavoite: kaupunginosien yhteisöllisyyden ja myönteisen profiloitumisen vahvistaminen</p> <p>Indikaattori:</p> <ul style="list-style-type: none"> tyytyväisyys asuinalueeseen huoli yhteishengen puutteesta asuinalueella huoli alueen maineesta ja imagosta huoli eri väestöryhmien välisistä suhteista asuinalueella alueella järjestettävät kulttuuritapahtumat alueiden käsittely mediassa 	<p>Tavoite: aluetoimijoiden ja taidelaitosten yhteisten toimintamallien lisääminen</p> <p>Indikaattori:</p> <ul style="list-style-type: none"> osallistavaan alueelliseen kulttuurityöhön suunnattu avustuspotti taidelaitosten osallistavan alueellisen kulttuurityön rahoitusosuus ja työpanos osallistavan alueellisen kulttuurityön haettujen ja myönnettyjen hakemusten lukumäärä

HELSINGIN MALLISTA KERÄTTÄVÄ KOKEMUSTIETO

TASAPAINOINEN KULTTUURI-HELSINKI	<ul style="list-style-type: none"> Ketkä osallistuvat ja miksi? Onko osallistuja valmiiksi aktiivinen taiteenharrastaja vai passiivinen? Muuttuuko suhde projektin myötä?
KEHITTYVÄT KAUPUNGINOSAT	<ul style="list-style-type: none"> Mitkä ovat alueiden tavoitteet, toimintatavat ja resurssit? Mitä muutoksia alueiden verkostoissa ja kehittämistyössä tapahtuu? Miten muutos näkyy alueella? Syntykö uusia verkostoja?
YHDESSÄ ENEMMÄN	<ul style="list-style-type: none"> Mitkä ovat taidelaitosten tavoitteet, toimintatavat, resurssit sekä yhteistyökumppanit ja -tavat? Mitä muutoksia niissä tapahtuu projektin myötä?

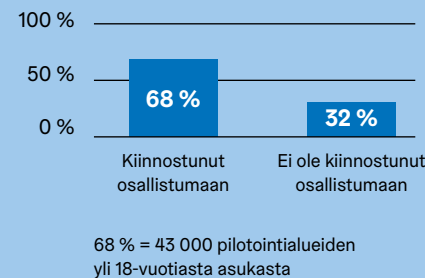
Seuranta ja arviointi

Helsingin mallin seuranta ja arviointia varten on rakennettu indikaattoripatteristo. Indikaattoripatteriston avulla seurataan Helsingin mallin tavoitteiden toteutumista kolmesta eri näkökulmasta:

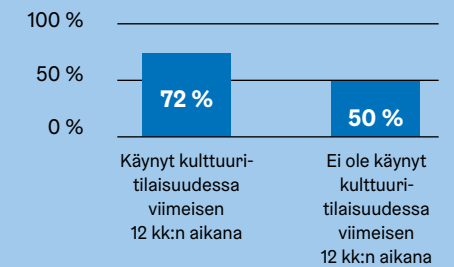
- miten hankkeet vaikuttavat pilotointialueiden asukkaiden kulttuurinkuluttamiseen
- millaisena pilotointialueiden asukkaat kokevat asuinalueensa
- miten Helsinki malli vaikuttaa taidelaitosten toimintaan

Indikaattoreiden rakentamisessa on pyritty hyödyntämään mahdollisimman paljon jo olemassa olevaa tietoa, kuten kulttuurikeskuksen ja tietokeskuksen keräämiä tilastoaineistoja. Jonkun verran tietoa kerätään taidelaitoksilta sekä ulkoisista tietolähteistä, kuten mediaseurantaan keskittyvistä työkaluista.

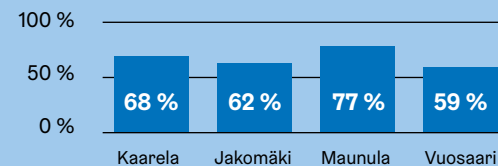
On kiinnostunut Helsingin mallista

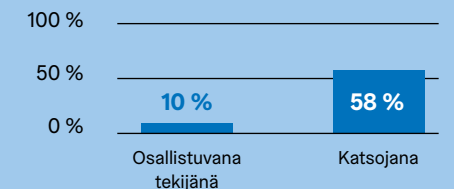
On kiinnostunut Helsingin mallista

On kiinnostunut Helsingin mallista

Minkälaisesta toiminnasta kiinnostunut?

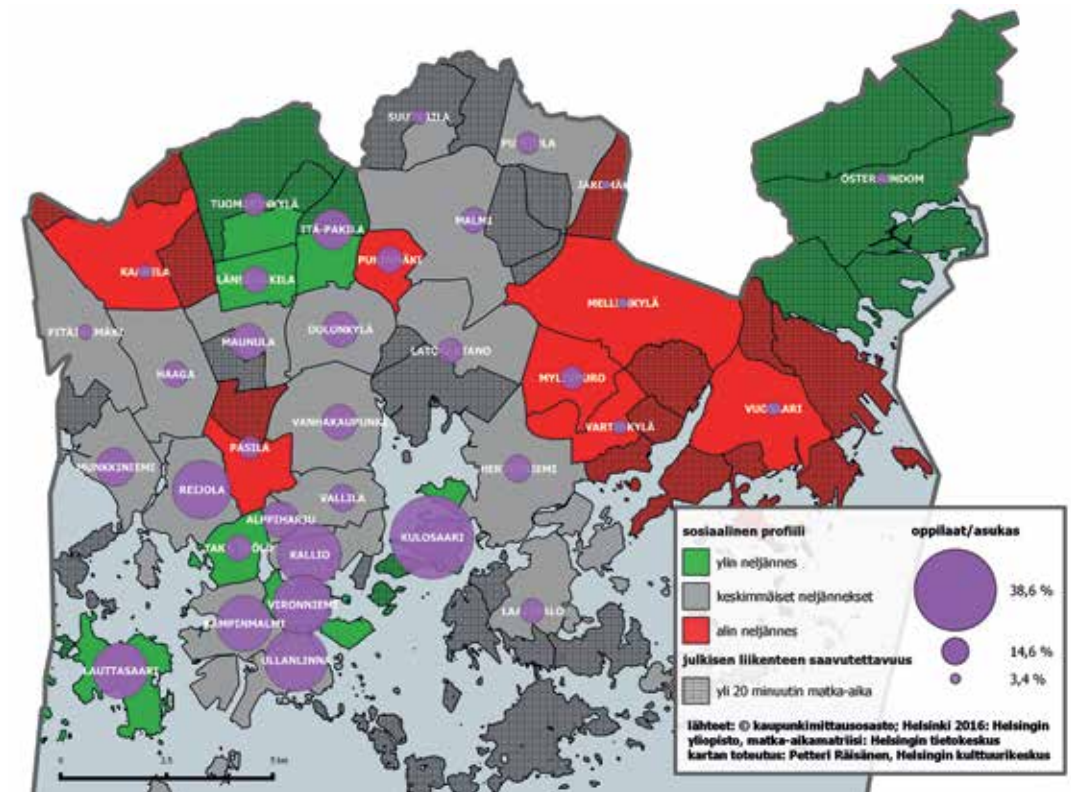
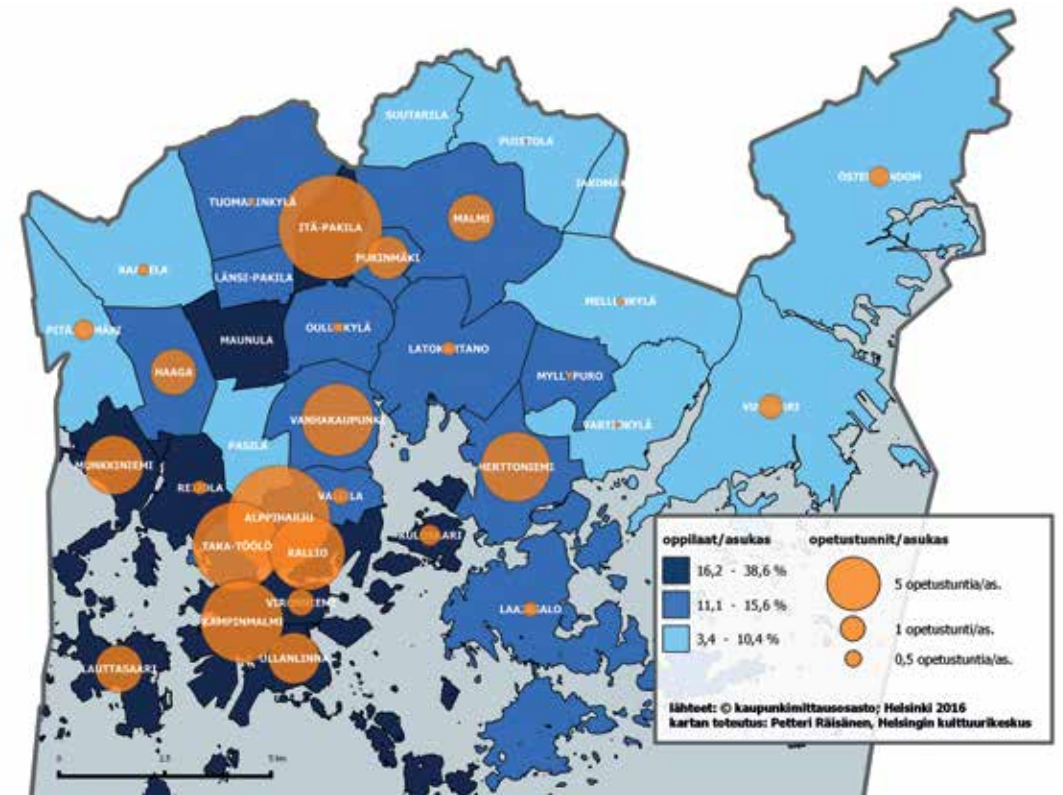
Osana Helsingin mallin indikaattoripatteristoa alkukevästä 2016 toteutettiin pilotointialueiden asukkaille puhelinhaastattelututkimus. Aineistonkeruumenetelmänä oli perusotanta ja vastaajia oli yhteensä 640. Tutkimuksessa kysyttiin tietoa asukkaiden kulttuurinkultustottumuksista, mielipiteitä asuinalueestaan sekä Helsingin mallin tunnettavuudesta ja kiinnostuksesta osallistua siihen. Haastattelututkimus tilattiin Humanistiselta ammattikorkeakoululta. Vastaavanlainen kysely on tarkoitus toteuttaa pilotoinnin jälkeen alkukevästä 2019, jolloin lähtötilanteen tuloksia voidaan verrata pilotoinnin jälkeisen ajan tuloksiin. Pilotointialueiden asukkaille tehdyn kyselyn tulokset vahvistavat käsitystä Helsingin mallin tarpeellisuudesta. Kulttuuritarjonnan läheisyydellä on kaikkein tärkein merkitys kulttuuritilaisuuksissa käymättömille, siis pienituloisille, matalasti koulutetuille ja vanhemmille väestöryhmille. He suosivat myös lähialueidensa tapahtumia ja käyvät vähiten keskustan ilmaistapahtumissa. Kulttuuritilaisuuksissa käymättömät eivät kuitenkaan suhtaudu kulttuuriin kielteisesti, sillä he pitävät yhtä tärkeänä, että omassa kaupunginosassaan järjestetään kulttuuritapahtumia kuin kulttuuritilaisuuksissa paljon käyvät.

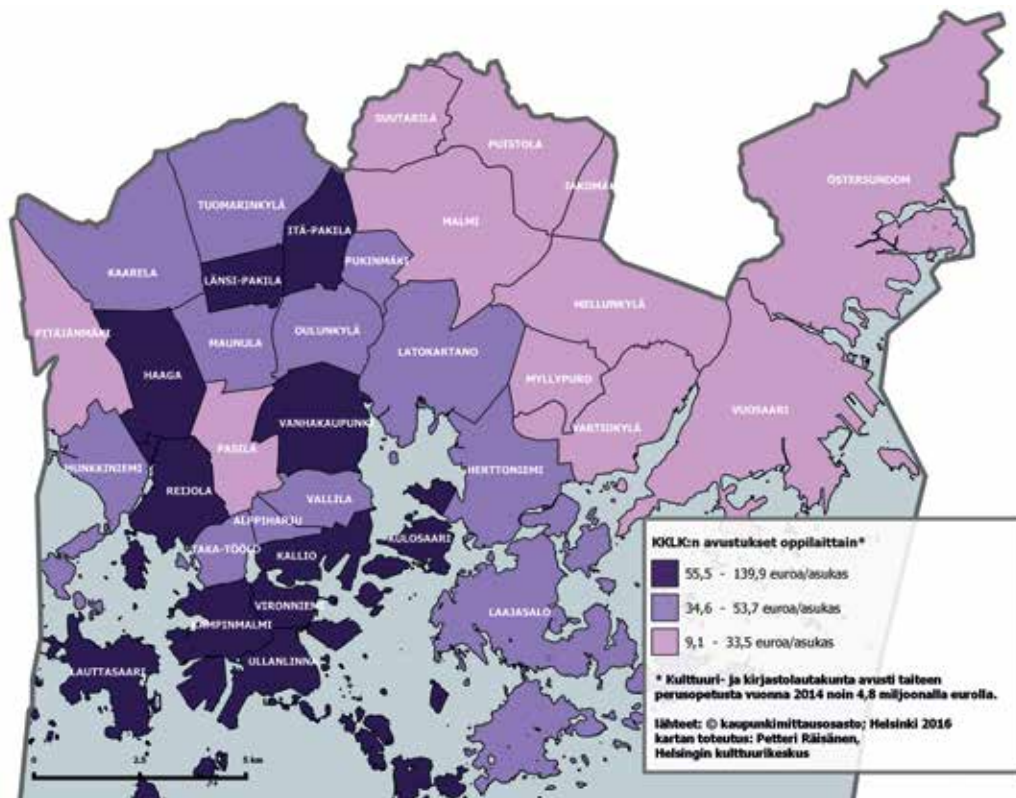
Tulokset osoittavat, että Helsingin malli kiinnostaa pilotointialueiden asukkaita. Peräti 68 % kyselyyn vastanneista oli kiinnostunut osallistumaan Helsingin mallin toimintaan joko osallistuvana tekijä (10 %) tai katsojana (58 %). Luku vastaa noin 43 000 pilotointialueen yli 18-vuotiasta asukasta. Korkeasti koulutetut ja kulttuuritilaisuuksissa käyvät ovat muita ryhmiä kiinnostuneempia Helsingin mallista, mutta muuten eri väestöryhmien välillä ei ole yhtä selviä eroja kuin vaikkapa kulttuuritilaisuuksissa käymisessä. Peräti 50 % kulttuuritilaisuuksissa käymättömistä on kiinnostunut osallistumaan Helsingin mallin toimintaan.

Helsingin mallin hankkeita toteuttaville taidelaitoksille on luotu itsearviointilomake, jonka lähtötilanteen tiedot taidelaitokset täyttivät alkuvuodesta 2016. Itsearviointin toinen vaihe suoritetaan pilotoinnin loppuvaiheessa. Itsearviointilomakkeessa taidelaitoksilta kysyttiin muiden muassa taidelaitosten hankkeiden tavoitteenasetteluista, viestintäkanavista ja -keinoista, hankkeen yhteistyökumppaneista sekä mahdollisista riskeistä.

Tavoitteiden osalta taidelaitoksia pyydettiin arvioimaan, mitä hankkeilla tavoitellaan osallistujien, asuinalueen sekä taidelaitoksen näkökulmista. Taidelaitokset haluavat tarjota hankkeisiin osallistuville osallisuuden kokemuksia, mahdollisuuksia taiteenharrastamisen kokeilemiseen sekä antaa välineitä ja näkökulmia erilaisten asioiden käsittelemiseen taiteen keinoin. Asuinalueiden osalta taidelaitoksien vastauksissa korostui alueiden sosiaalisen pääoman ja tunnettavuuden vahvistaminen, aluetoimijoiden yhteistyön lisääminen ja sillanrakennus eri toimijoiden välille sekä mahdollisuus tarjota asukkaille välineitä oman asuinalueensa näkemiseen uusin silmin. Taidelaitokset kokevat saavansa Helsingin mallista lisää näkyvyyttä ja tunnettavuutta omalle toiminnalleen, mahdollisuuden kokeilla uudenlaisia työtapoja ja taidepedagogiikkaa sekä vakiinnuttaa niitä osaksi taidelaitoksen ydintoimintaa. Museot kokivat, että Helsingin malli mahdollistaa kehittää uudenlaista museokonseptia.

Hankkeiden riskeinä ja haasteina korostuivat sekä taloudellisten että toiminnallisten resurssien suhteuttaminen kunnianhimoiseen toimintaan. Haastavaksi arvioitiin myös asukkaiden tavoittaminen ja sitouttaminen pidempiaikaiseen työskentelyyn. Sopivien tilojen puute nähtiin myös riskiksi, joka voi heikentää hankkeiden onnistumista. Vuoden 2016 osalta tehdyssä väliarviossa eniten haasteita taidelaitokset olivat kokeneet osallistujien tavoittamisen ja alueellisen viestinnän osalta.

Paikkatiedon mahdollisuudet palvelujen kehittämistyössä

Helsingin mallin tietopohjan rakentamisessa opittua paikkatiedon käyttöä on hyödynnetty kulttuurikeskuksen muissa kehittämishankkeissa. Vuonna 2016 kulttuurikeskuksessa toteutettiin taiteen perusopetuksen nykytilaa ja tulevaisuuden kehittämistarpeita kartoittava selvitys, jossa hyödynnettiin erilaisia paikkatietoaineistoja taiteen perusopetukseen osallistumisesta ja opetustarjonnan alueellisen saavutettavuuden osalta. Selvitys toi ilmi taiteen perusopetuksen alueellisen saavutettavuuden epätasapainon Helsingissä. Opetukseen osallistuminen on vähäisintä niillä asuinalueilla, joissa opetuksen saatavuus ja saavutettavuus oli heikkoa. Lisäksi oppilasmäärät jäivät reilusti kaupungin keskiarvon alapuolelle niissä kaupunginosissa, joissa asuu muuta kaupunkia enemmän pienituloisia lapsiperheitä, vieraskielisiä 0-19-vuotiaita sekä vähemmän korkeasti koulutettua väestöä. Selvityksessä tuotetun tiedon ansiosta kulttuuri- ja kirjastolautakunta myönsi kokouksessaan 13.12.2016 300 000 euroa lisää avustusrahaa taiteen perusopetuksen alueellisen saavutettavuuden parantamiseen ja opetustoiminnan kehittämistyöhön.

Helsingin mallin taustatyössä ja taiteen perusopetuksen kehittämistarpeiden selvittämisessä käytetty paikkatieto on hyödynnettävissä myös tulevan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tiedontuotanto- ja kehittämistyössä. Tietoa voi hyödyntää toimialan päätöksenteossa antamaan kokonaiskuvaa palveluiden kattavuudesta ja käytön nykytilanteesta sekä tulevaisuuden palvelutason ja tarjonnan suunnittelussa. Paikkatieto tarjoaa helposti omaksuttavan ja visuaalisen tavan osoittaa toiminnan vaikuttavuutta. Samalla se tarjoaa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan päätöksenteon toteuttamiseen ja arviointiin uudenlaisia työvälineitä.

*Liikkestä valokuviksi
Suomen valokuvataiteen museo
Kuva: Julia Helander*

Katse tulevaisuuteen

Helsingin mallin vuonna 2014 käynnistynyt kehittäminen on edennyt siihen vaiheeseen, että työtä on mielekästä arvioida. Mallin pilotointivaiheen tavoitteena oli, että vuodesta 2017 lähtien kulttuurikeskuksella on käytössään selkeä malli alueilla tapahtuvaan, osallistavaan kulttuuritoimintaan. Mallissa on kokeiltu erilaisia luovia käytäntöjä ja yhteistyömuotoja asukkaiden ja taidetoimijoiden kanssa. Tavoitteena oli myös, että Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustusbudjettiin kirjataan eri avustuslajien osalta painotus asukasosallisuutta lisäävään toimintaan. Pidemmän tähtäimen tavoitteena on ollut kehittää kulttuurikeskusta organisaationa, luoda uusia toimintatapoja ja kumppanuuksia.

Vuosien 2014-16 aikana toteutettu monipuolinen kehittämistyö on ollut hedelmällinen ja asetetut tavoitteet on saavutettu. Verkostoitumista ja vuorovaikutusta on toteutettu aktiivisesti koko hankkeen pilotointiajan. Hankkeen alkuvaiheessa keskityttiin erityisesti eri toimijoiden (alueverkotot ja eri hallintokunnat sekä taide- ja kulttuurilaitokset ja yhteisöt) sitouttamiseen ja motivointiin. Kansainvälisiä käytäntöjä on kerätty vuoden 2016 aikana ja kansainvälistä yhteistyötä tullaan jatkossa tiivistämään entisestään. Seurantatutkimus ja hankkeen vaikuttavuuden arviointi läpäisevät koko toimintakauden.

Mallin vaikuttavuutta seurataan eri näkökulmista (mm. yksilö, yhteisö, taidelaitos, kaupunginosa, kaupungin eri hallintokunnat) ja vaikuttavuusarviointi toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden ja kumppaneiden kanssa. Mallin vaikutukset ovat osittain näkyvissä jo lyhyellä aikavälillä mutta pidempiaikaiset vaikutukset voimme todentaa vasta vuosien päästä. Ensimmäinen hankevuosi on jo selvästi luonut myönteisiä aktivoitumisen mahdollisuuksia yksilö – ja yhteisötasolla, taiteen kokeminen ja siihen osallistuminen on lisääntynyt keskustan ulkopuolisilla alueilla, taidelaitokset ja yhteisöt ovat löytäneet uusia yleisöjä ja työskentelyn muotoja ja kaupungin sisällä on syntynyt uusia verkostoja ja yhteistyömuotoja.

Helsingin mallin toimintamuotoja ja tavoitteita on saatu vakiinnutettua kaupungin rakenteisiin. Tavoitteena on ollut saavutettavuus-aspektin sisällyttäminen kaikkeen toimintaan, taidetoiminnan avustamisesta itse tuotettuihin palveluihin. Kaupunkilaisten kulttuuriset oikeudet on nostettu esille strategioissa. Kulttuurikeskuksessa tämä painotus näkyy nyt myös laajemminkin esimerkiksi avustusperiaatteissa, joissa saavutettavuus on otettu yhdeksi läpileikkaavaksi kriteeriksi. Koko avustusjärjestelmää on uudistettu muutoksen ja osallisuuden hengessä yhdessä taidekentän toimijoiden kanssa. Vuonna 2018 otetaan käyttöön uudet avustusperiaatteet, joihin kuuluvat taiteellisen ja toiminnallisen laadun lisäksi monimuotoisuus sekä osallisuus ja saavutettavuus.

Alueellinen osallistava toiminta jatkuu Helsingissä entistä strategisempaan. Kesäkuussa 2017 voimaan tuleva organisaatiouudistus tuo luontevasti eri kulttuurihallintokunnat sekä nuoriso- ja liikuntatoimet yhteisen toimialan alle. Helsingin mallin mukaisia toimintoja voidaan siis jatkossa vahvistaa entisestään laajentaen yhteistyömuotoja sekä osaamista.

*Hekkuteatteria piparista
Teatterimuseo ja Maria Baric company-kohtaamisia -hanke*

Helsingissä meneillään olevan johtamisjärjestelmän ja kaupunkiorganisaation uudistuksen myötä asukkaan osallisuus ja vuorovaikutus asukkaiden kanssa ovat nousemassa entistä tärkeämmiksi läpileikkaaviksi tavoitteiksi. Kaupungissa valmistellaan parhaillaan erillistä osallisuus- ja vuorovaikutusmallia. Vuosien 2017-2020 valtuustostrategiaa laaditaan myös parhaillaan. Yhteisöllisyys, osallisuus ja osallistuminen samoin kuin oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus ovat keskeisellä sijalla Helsingin visiossa ja arvoissa. Alueellisen eriarvoisuuden tasaaminen tulee olemaan yhteinen strateginen tavoite. Helsingin osallistavan alueellisen kulttuurityön malli ja sen kehittämisen aikana kerättyjä kokemuksia ja tietopohjaa kannattaa hyödyntää tässä poikkihallinnollisessa työssä.

*Liikkeestä valokuviksi
Suomen valokuvataiteen museo
Kuva Janina Pihlajaniemi*

Helsingin kulttuuritarjonta on rikas ja monipuolinen. Helsingin eri alueiden asukkaat ovat kuitenkin varsin eriarvoisessa asemassa kulttuuritarjonnan suhteen omilla asuinalueillaan. Helsingin kulttuurikeskus käynnisti vuonna 2014 osallistavan alueellisen kulttuurityön mallin pilotoinnin. Mallin tavoitteena on tasapainottaa kulttuuripalveluiden saatavuutta ja lisätä palvelujen saavutettavuutta monenlaisille yleisöille. Helsingin malli pyrkii takaamaan kaikkien helsinkiläisten kulttuuristen oikeuksien toteuttamisen. Tavoitteena on tarjota kulttuuria koko Helsinkiin, kaikille helsinkiläisille ja ulottaa kulttuuri osaksi asukkaiden arkea.

Väliraportissa kuvataan Helsingin mallin kehittämisen monipuolisia toimintoja; pilotointivuosien 2014-16 taustoja, kumppanuuksia sekä alueilla toteutettujen taidehankkeiden tavoitteita ja sisältöjä.